

Διοίκησιν, παρὰ γνώμην αὐτοῦ νὰ μὴ κάμνουν κἀνένα κίνημα οἱ τούτου Ἐπίσκοποι (1). Πλὴν οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς τῆς Συνόδου, καὶ ταῦτα λέγουσιν αὐτοῖς οὐκ ἐπίστευον, ἀλλ' ὑποπτεύοντες αὐτοὺς ὡς ἑτεροδόξους, ἐζήτησαν νὰ τοὺς καθήρουν, οἱ δὲ ἄρχοντες καὶ ἡ Σύγκλητος, φιλόανθρωπόν τι περὶ τούτων νοήσαντες, ἐπρόβαλαν εἰς τὴν Σύνοδον ὅτι νὰ μὴ καθαιρεθοῦν, ἀλλὰ νὰ δοθῇ διορία εἰς αὐτοὺς νὰ μένουν ἔτσι, ἀκαθαίρετοι δηλ. μέσα εἰς τὴν Βασιλεύουσαν, ἕως ὅτου νὰ χειροτονηθῇ ἄλλος Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπίσκοπος (προκαθιρέθη γὰρ, ὡς εἴπομεν ὁ Ἀλεξανδρείας Διόσκορος)· εἰς τὴν γνώμην δὲ τῶν ἀρχόντων καὶ ἡ Σύνοδος συνακολουθήσασα, ὥριτε νὰ μείνουν ἔτσι καὶ νὰ δώσουν ἐγγυητὰς, ὅτι δὲν φεύγουσιν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἕως οὗ νὰ χειροτονηθῇ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος, ὅστις ἐστάθη ὁ Ἀπολινάριος (ὃν διεδέξατο ὁ Προτέριος) ὁ μετὰ τὸν Διόσκορον χειροτονηθεὶς (σελ. 241 τοῦ β' τόμου τῆς τῶν Συνόδων συλογῆς) (2). Ὅρα καὶ τὸν κ' καὶ λδ'. Ἀποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Η ἁγία καὶ οἰκουμένη Πέμπτη Σύνοδος, (ἥτις ἀριθμεῖται β'. τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων), ἐγένετο ἐν ἔτει 553 ἐπὶ τοῦ πρώτου Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ἀυτοκράτορος, εἰς ὁκτὼ μὲν πράξεις περιεχομένη λατινιστὶ κατὰ τὸν Δοσίθεον, Βιβλ. ε'. κεφ. ις'. τῆς Δωδεκαβίβλου, εἰς πέντε δὲ ἑλληνιστὶ, κατὰ τὸν β'. τόμ. τῶν Συνόδων, σελ. 201. Συνήχθησαν δὲ εἰς αὐτὴν Πατέρες τὸν ἀριθμὸν ρξε'. ἀναμεταξὺ εἰς τοὺς ὁποίους προέλαμπον ὁ Μηνᾶς μὲν κατ' ἀρχάς, ἔπειτα κατὰ διαδοχὴν ὁ Εὐτύχιος, οἱ Κωνσταντινουπόλεως χρηματίσαντες Πατριάρχαι· Βιγίλιος δὲ Ρώμης, εὐρισκόμενος μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὐχὶ δὲ καὶ παρὼν εἰς τὴν σύνοδον, οὔτε αὐτὸς προσωπικῶς, οὔτε διὰ τοποτηρητῶν (καθὼς δηλ. καὶ εἰς τὴν Οἰκουμένην β'. ἠκολούθησε Σύνοδον), ἐπικυρώσας ὁμῶς τὴν Σύνοδον ὑστερον δι' ἐγγράφου ἐκδόσεως· Ἀπολινάριος δὲ Ἀλεξανδρείας, Δόμνος δὲ Ἀντιοχείας Δίδυμος καὶ Εὐάγριος ἀναπληροῦντες τὸν τόπον Εὐστοχίου τοῦ Ἱερουσολύμων. Ἀνεθεμάτισε δὲ ἡ Σύνοδος τὰ συγγράμματα Διοδώρου τοῦ Ταρσουπόλεως, καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, ἀλλὰ δὴ καὶ Θεόδωρον αὐτὸν, καὶ Διόδωρον, κατὰ τὸν Φώτιον, Κώδ. 18. καὶ τὴν πράξ. τῆς ζ'. Συνόδου. Ὅρα καὶ σελ. ιδ'. ἐν τῷ α'. τόμ. τῆς σειρᾶς περὶ τῶν ὑπομνηματιστ. οἵτινες φρονούντες τὰ τοῦ Νεστορίου δόγματα πρότερον, ἐγγραφικῶς ἀφῆκαν ταῦτα καὶ μετὰ θάνατον (μάλιστα ὁ Μοψουεστίας, ὅστις διδάσκαλος χρηματίσας τοῦ Νεστορίου, ἄλλον ἔλεγε εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ἐνοχλούμενον ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός) ἀνεθεμάτισε καὶ τὰ παρὰ τοῦ Μακαρίου Θεοδωρήτου συγγραφέντα κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου (3), καὶ τὴν πρὸς Μάρην τὸν Πέρσην λεγομένην ἐπιστολὴν τοῦ Ἰβκ, Ἐπισκόπου Ἰερέσσης, ἀναθε-

(1) Καὶ ὅρα τὸν λδ'. Ἀποστολικόν καὶ τὸν ς'. τῆς α'.

(2) Σημειῶσαι ὅτι οἱ δύο Κανόνες οὗτοι, ὁ κθ'. καὶ λ', ὡς διαλαλῆσαι μόνον ἐξεδόθησαν παρὰ τῆς Συνόδου ταύτης γεγραμμένοι ἐν τῇ δ'. πράξει αὐτῆς, ὑστερον δὲ, εἴτε οἱ ἐρμηνευταὶ τῶν Κανόνων, εἴτε ἄλλοι πρὸ τῶν χρόνων τῶν ἐρμηνευτῶν, τὰς διαλαλίαις ταύτας καὶ διαλέξεις ἀνακεφαλαιώσαντες, Κανόνας καὶ ὄρους αὐτὰς ἐποίησαν. Ὅθεν ἡμεῖς ἐν τῷ παρόντι τριακοστῷ Κανόνι, βλέποντες πῶς, ὁ μὲν τοποτηρητῆς τοῦ πάπα Πασχασίνος, ταῦτόν εἰπὼν, πῶς ἡ Σύνοδος ὅλη δι' αὐτοῦ ἔστρεψεν εἰς τὸ νὰ δώσουν μόνον ἐγγυητὰς ἄλλους διὰ λόγου των, οἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων Ἐπίσκοποι ὅτι δὲν φεύγουν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἂν δὲν ὑπογράψουν, οἱ δὲ ἐξωτερικοὶ ἄρχοντες τοῦ Βασιλείου, ἀπὸ τὸν πολιτικὸν νόμον κινούμενοι, ἐπρόσθεσαν ὅτι ἂν δὲν δώσουν ἐγγυητὰς, νὰ κάμουν ἐξωμοσίαν ὅτι δὲν θέλουν φύγει. Ταῦτα, λέγω, ἡμεῖς βλέποντες, τὰς μὲν ἐγγύας ὅπου ἡ

ἱερὰ Σύνοδος διὰ τοῦ Πασχασίνου ἐδιόρισεν, εἰς τὸν Κανόνα συνετάξαμεν, τὴν δὲ ἐξωμοσίαν ἀφῆκαμεν ἔξω, ὡς μὴ τῆς Συνόδου ὄντα διορισμὸν, ἀλλὰ τῶν Βασιλικῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπλῶς τοῦ πολιτικῶν νόμου διορισμὸν, καὶ ὄχι τῶν ἁγίων Κανόνων (οὐδαμῶς γὰρ οἱ ἁγιοὶ Κανόνες διορίζουσι νὰ ὁμνύῃ τινὰς, εἴτε εἰς τὸν Θεόν, εἴτε εἰς τὸν Βασιλέα, ὡς ἐναντίον εἰς τὰ ἅγια Εὐαγγέλια), κἂν καὶ ἡ Σύνοδος πρὸς τὸ παρὸν ἐσιώπησε, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀντειπῇ εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἵνα μὴ προξενήσῃ αὐτοῖς σύγχυσιν.

(3) Σημειῶσαι ὅτι τὰ παρὰ τοῦ Θεοδωρήτου συγγραφέντα κατὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, οὐκ ἀναθεματίσθησαν ἀπλῶς, ὡς τὰ τοῦ Μοψουεστίας, καὶ ὡς ἡ τοῦ Ἰβκ ἐπιστολή, ἀλλ' ὅσα ἐν αὐτοῖς τοῦ Νεστορίου τὴν κακοδοξίαν διαφεντεύουσι, καὶ μετὰ παρεξηγήσεις δεικνύουσι τὸν Κύριλλον αἰρετικόν. Ταῦτα δὲ εἶναι, ὡς ἐκ τῶν ἀντιρρητικῶν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου δηλοῦται, ὅτι ὁ

μάτισε και αυτόν τὸν Ὀριγένην(1), και Δίδυμον, και Εὐάγριον, και τὰ μυσερὰ αὐτῶν δόγματα, οἵτινες ἐφλυάρουν, ὅτι αἱ ψυχαι εἶναι προτῆτεραι ἀπὸ τὰ σώματα (2), και ὅτι αὐταὶ ἐμβαίνουν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐνὸς σώματος εἰς ἄλλο σῶμα· ὅτι ἡ κόλασις ἔχει τέλος· ὅτι οἱ δαίμονες ἔχουν νὰ λάβουν τὸ πρῶτον ἀξίωμα τῆς ἀγγελικῆς χάριτος ὅπου εἶχον· ὅτι αἱ ψυχαι ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν γυμναὶ χωρὶς σώματα· και ὅτι τὰ οὐράνια σώματα ἔχουσι ψυχάς, και ἄλλα ἀκόμη κακόδοξα· ἀνεθεμάτισε και Ἄνθιμον τὸν Τραπεζούντιον, φρονοῦντα τὰ τοῦ Εὐτυχοῦς δυσσεβῆ φρονήματα, Σευῆρον, και Πέτρον τὸν Ἀπαμείας, και Ζωόραν (3). Κανόνας δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη, εἰς ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν ἀποβλέποντας, οὐκ ἐξέθετο, ἀλλὰ μόνον δεκατέσσαρας ἀναθεματισμοὺς κατὰ τῶν ρηθέντων αἰρετικῶν και ἄλλων, και εἰκοσιπέντε κατὰ μόνον τῶν Ὀριγενιαστῶν. Σελ. 341. τοῦ β΄ τόμ. τῶν Συνόδων.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΗΣ ΕΚΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Η ἁγία και Οἰκουμενικὴ ἕκτη Σύνοδος (ἧτις ἀριθμεῖται γ΄. τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων), ἐγένετο ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 680 κατὰ τοὺς χρόνους Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἀπογόνου τοῦ Ἡρακλείου, ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ Θεοῦ παλατίου, τῷ λεγομένῳ Τρούλλῳ, εἰς δεκαοκτὼ πράξεις περιεχομένη (σελίδι 527 τοῦ β΄ τόμ. τῶν Συνόδων). Συνήχθησαν δὲ εἰς αὐτὴν Πατέρες τὸν ἀριθμὸν ρο΄. κατὰ τὸν Φώτιον, Νικηφόρον, Νεῖλον, Ἀνώνυμον, ἡ κατὰ ἄλλους σπθ΄. Ἀρχηγοὶ δὲ αὐτῶν διέπρεψαν Γεώργιος Κωνσταντινουπόλεως Θεόδωρος και Σέργιος Πρεσβύτεροι σὺν Ἰωάννῃ Διακόνῳ, Ἐξάρχῳ τοῦ Ρώμης Ἀγάθωνος· Πέτρος μοναχὸς ἀντὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας· Γεώργιος πρεσβύτερος ἀντὶ τοῦ Ἱεροσολύμων. Παρῆσαν δὲ και τρεῖς Ἐπίσκοποι ἀντὶ τῶν Δυτικῶν τῶν ἐν Ρώμῃ τότε συνηθροισμένων. Κατέκρινε δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη, Σέργιον, Πύρρον, Παῦλον και Πέτρον, τοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχας· Ὀνώριον τὸν Ρώμης (4)· Κύρον Ἀλεξανδρείας, Θεόδωρον τὸν τῆς Φαράν Ἐπίσκοπον χρηματίσαντα κατὰ τὸν Ζωναράν και Βαλασαμῶνα, ἡ ἐκ τῆς Φαράν καταγόμενον, κατὰ τὸν Ρώ-

Θεοδώρητος λέγει σχετικὴν τὴν ἔνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, και τοὺς λέγοντας τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ἀναθεματίζει, ὡς ξένην οὖσαν φησὶ τῶν Θεῶν Γραφῶν, και τῶν Θεῶν Πατέρων. Ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις περιττὴ ἐστὶ, και ὅσα ἄλλα ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀνατρέπει, και βλάσφημα νομίζει· ταῦτα γὰρ ὁ ἐπαινωὺν, ἀνάθεμα. Οὐκ ἀνεθεματίσθη δὲ ὑπὸ τῆς Συνόδου και τὸ δόγμα τοῦτο ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὔτε ἐκ τοῦ Υἱοῦ, οὔτε δι' Υἱοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχει, ὅπερ ἐν αὐτοῖς λέγει ὁ Θεοδώρητος, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ δόγμα δὲν ἦτο τοῦ Νεστορίου, ἀλλ' ἦν, και ἔστι δόγμα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Δι' ὅ. οὔτε ὁ Θεὸς Κύριλλος πώποτε, οὔτε ὁ Κελεστίνος Πάπας γράφων κατὰ Νεστορίου, οὔτε Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας, και ὁ Βερροίας Ἀκάκιος συμβουλευόντες τὸν Νεστόριον, οὔτε οἱ βασιλεῖς ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Νεστορίου Σάκραις αὐτῶν λέγουσιν ὅτι ὁ Νεστόριος ἐδλασθήμει εἰς τὴν Θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν, ὡς εἶπομεν.

(1) Εἶπα λεγομένην, διατὶ και ὁ Κεδρηνὸς οὕτως αὐτὴν γράφει, και ὁ Εὐάγριος (σελ. 346. τοῦ β΄ τόμ. τῆς συλλογ. τῶν Συνόδ. και 347.) και μάλιστα διατὶ ἐν ζ΄. πράξει τῆς ζ΄. Συνόδου (σελ. 85.) ἐλέγετο μὲν ὅτι ἐγράφη αὕτη ἀπὸ τὸν Ἰβαν, δὲν ἦτο ὁμοῦς ἀληθὲς ὅτι και ἐγράφη παρ' αὐτοῦ. Δι' ὅ και αὐτὸν μὲν οἱ τῆς δ΄. Συνόδου Πατέρες δὲν ἀνεθεμάτισαν, ἀλλὰ μόνον ταύτην, ὡσὰν ὅπου κατηγορεῖ τὴν ἐν Ἐφέσῳ Σύνο-

δου, ὅτι χωρὶς κρίσεως κατέκρινε τὸν Νεστόριον, ὅτι ἀποβάλλει τὰ ἰβ΄. κεφάλαια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ὅτι ἐπαινεῖ τὸν Νεστόριον και τὸν Μοφουεστίας Θεόδωρον ὡς ἅγιον και ὀρθόδοξον ἀποδέχεται, και ὅτι τὸν Χριστὸν ψιλὸν ἄνθρωπον ὁμολογεῖ. Καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰβαν ὁμολόγησεν ἐν τῇ δ΄. Συνόδῳ, ὅτι δὲν ἦτον ἐδική του ἡ ἐπιστολή, και πάντα τὰ ἐναντία εἰς αὐτὴν ὀρθόδοξα δόγματα ἐπὶ τῆς δ΄. Συνόδου συνωμολόγησε, σελ. 372. β΄. τόμ. τῶν Συνοδικῶν, και σελ. 390.

(2) Τὴν προῦπαρξιν τῶν ψυχῶν ταύτην, αἰτίαν προορισμοῦ ὁ Ὀριγένης ἔλεγε, και ἀποδοκιμασίας. Εἰ μὲν γὰρ αἱ ψυχαι ἐν τῷ νοερῷ κόσμῳ ἔπραξαν καλὰ, προωρίζοντο εἰς βασιλείαν, εἰ δὲ κακὰ, ἀπεδοκιμαζόντο εἰς κόλασιν. Κατὰ τῆς δόξης ταύτης γράφει ὁ Ἱερώνυμος πρὸς Παμμάχ. ἐπιστολ. και Δέων ἐπιστολῇ 4γ΄. και ὁ Ἀλεξανδρεὶς Κύριλλος δι' εἰκοσιτεσσάρων ἐπιχειρημάτων αὐτὴν ἀνατρέπει.

(3) Ὁ δὲ Νικόλαος Βούλγαρις ἐν τῇ ἱερᾷ κατηχήσει σελ. 133. δὲν ἤξεύρω πῶς λέγει, ὅτι, ἡ ἕ. Σύνοδος ἀνεθεμάτισε τὸν Κναφέα Πέτρον τὸν λέγοντα, Ἅγιος ἀθάνατος ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Οὐ γὰρ ὑπὸ τῆς ἕ. Συνόδου ἐκεῖνος ἀνεθεματίσθη, ἀλλὰ πρὸ χρόνων ἱκανῶν τῆς ἕ. Συνόδου, ὑπὸ τῆς ἐν Ρώμῃ γενομένης κατ' αὐτοῦ Συνόδου, ἐπὶ Φίληκος Ρώμης, και Ἀκακίου Κωνσταντινουπόλεως, και Ζήνωνος Βασιλέως.

(4) Πάντα κέλων, και πᾶσαν ἀγκυραν κινούσιν οἱ Λατίνοι,

μης Λέοντα τὸν β'. γράφοντα πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Μακάριον Ἀντιοχείας, σὺν Στεφάνῳ τῷ μαθητῇ αὐτοῦ, καὶ τὸν νηπιόφρονα γέροντα Πολυχρόνιον, οἵτινες ἅπαντες ἐτόλμησαν νὰ δογματίσουν ἐπὶ Χριστοῦ μίαν θέλησιν, καὶ μίαν ἐνέργειαν. Ἐδογματίσε δὲ αὕτη ἐξ ἐναντίας ὅτι, ὁ εἷς τῷ προσώπῳ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, μετὰ τὴν σάρκωσιν, ὡσπερ ἔχει δύο φύσεις, οὕτως ἔχει καὶ δύο φυσικὰς θελήσεις, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας (1), θείαν δηλαδὴ θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, καὶ ἀνθρωπίνην θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, ἀδιαιρέτους τε ἅμα καὶ ἀσυγχύτους. Ἐπειδὴ οὔτε ἡ Θεότης οὔτε ἡ ἀνθρωπότης, αἱ δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεις, ἔμειναν χωρὶς θέλησιν καὶ ἐνέργειαν μετὰ τὴν ἔνωσιν. Ἐὰν γὰρ τὰ ἰδιώματα τῶν φύσεων ἤθελαν ἀναιρεθοῦν, ἅπερ ἐστὶν ἡ θέλησις καὶ ἡ ἐνέργεια, ἐξάπαντος καὶ αὐταὶ αἱ φύσεις ἤθελαν συναναιρεθοῦν μὲ αὐτά· διότι πᾶσα φύσις μὲ τὰ φυσικὰ ἰδιώματα τῆς συνίσταται καὶ ἔστι, καὶ χωρὶς τούτων συστῆναι οὐ δύναται. Καὶ συντόμως εἰπεῖν ἐδογματίσεν ἡ Σύνοδος αὕτη, «ὅτι εἰς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Θεανθρώπου Λόγου ἐνήργει ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς Πατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε,» τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος, καθὼς δηλαδὴ προεδογματίσεν ἡ δ'. διὰ τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς. Οὐ γὰρ ἦτον ἴδιον μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, καθὼς λέγει ὁ σοφώτατος Φώτιος τὸ νὰ ἀνορθῶν τὸν χωλὸν, καὶ τὸ νὰ κοπιᾷ ἐκ τῆς ὁδοποιρίας, τὸ νὰ ἀνασταίῃ τὸν Λάζαρον, καὶ τὸ νὰ δακρῦῃ εἰς αὐτὸν, ἀλλ' οὔτε ἦτον ἴδιον μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς θελήσεως, νὰ ζητῇ νὰ παρέλθῃ τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου ἀπὸ αὐτὸν, καὶ τὸ νὰ ὀνομάζῃ πάλιν αὐτὸν δόξαν του, καὶ νὰ θέλῃ τὸ ἀθέλητον. Ἐὰ μὲν γὰρ πρῶτα ἦσαν ἐνεργεῖα τῆς Θεότητος, τὰ δὲ δευτέρα ἐνεργεῖα τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἀντιστρόφως ἡ μὲν πρώτη θέλησις ἦτο τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ δὲ δευτέρα ἦτο τῆς Θεότητος. Κανόνας ὁμοῦ καὶ αὕτη ἡ Σύνοδος οὐκ ἐξέθετο.

κατὰ τὴν παρουσίαν, σπουδάζοντες νὰ ἀθωώσουν τὸν μέγαν πονηρικὰ αὐτῶν, τὸν Ρώμη λέγω Ἄνωριον. Καὶ μὴ φέροντες νὰ ἀκούουν τὸν παρ' αὐτῶν πρεσβευόμενον ἀναμάρτητον, δυσσεβῆ καὶ αἰρετικόν, καὶ ὑπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀναθεματιζόμενον, ποτὲ μὲν ἀποτολμῶσιν οἱ θρασεῖς νὰ λέγουν, ὅτι ἡμαρτεν ἡ Οἰκουμενικὴ αὕτη Σύνοδος, μὴ ἐξετάσασα καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν, ἀλλ' ἀνεξετάστως αὐτὸν κατακρίνασα· ποτὲ δὲ, ὅτι ὁ Ἄνωριος ἐπὶ μόνῃς τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ ἐφρόνει ὅτι εὕρισκετο μία θέλησις, καθ' ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς ὑπετάσσοντο εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν ἦτον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ ἄλλο τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, καὶ ἄλλο τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος (διηρημένον δηλ. καθὼς εἶναι εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους)· ποτὲ δὲ ἄλλα πολλὰ ληροῦσι καὶ ματαιολογοῦσι. Πρὸς ταῦτα οὖν πάντα ρητέον, ὅτι μία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, καθὼς εἶναι ἡ παρούσα, εἶναι ἀρκετὴ ἀντὶ πολλῶν μυριάδων τῶν Λατίνων, καὶ ἡ ψῆφος αὐτῆς καὶ ἀπόφασις, ἀναμάρτητος οὕσα, προκρίνεται πασῶν τῶν Λατινικῶν ἐπινοιῶν, ἐπισηλῶν οὐσιῶν καὶ ἡμαρτημένων. Ἀλλὰ τί λέγω μία; καὶ δύο, καὶ τρεῖς Σύνοδοι, καὶ ὄχι ἕνας, ἀλλὰ δύο καὶ τρεῖς Πάπαι ὁμοῦ. Οὐ μόνον γὰρ ἡ ς'. ἀλλὰ ἡ ζ', πράξει ς'. τὸν Ἄνωριον συγκατέκρινε· καὶ ἡ μετὰ ταῦτα δὲ γενομένη, ἦτις καὶ ἡ παρὰ τῶν Λατίνων καλεῖται, τοῦτον κατέκρινε πράξει ι'. ἀλλὰ καὶ Λέων ὁ β'. ὀλίγον ὑστερον ἀπὸ τὴν ς'. ὁμοῦ μὲ τὰς πράξεις τῆς ς'. καὶ τὴν τοῦ Ἄνωριου κατάκρισιν ἀπεδέξατο, καὶ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ταῦτα γέγραφε. «Ἀναθεματίζομεν τοὺς τῆς καινῆς πλάνης εὐρετὰς Θεόδωρον τὸν Φαρανίτην, καὶ Ἄνωριον, ὅστις ταύτην τὴν ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, οὐχὶ τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἀποστολικῆς παραδόσεως διελάμπρυνε, ἀλλὰ βιβήλω κηρύγματι τὴν ἀμείαντον μίανθῆναι ἐπέτρψε.» Καὶ Ἀδριανὸς δὲ ὁμοίως ὁ β'. λέγει, ὅτι ὁ τῆς Ρώμης θρόνος ἀπὸ κἀνένα δὲν κρίνεται, ἔξω μόνον ἂν ὁ λόγος ἦναι περὶ αἰρέσεως, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ὁ Ἄνωριος ἀνεθεματίσθη· καὶ ὁ Πάπας Ἀγάθων γράφων εἰς τὸν Πωγωνάτον, αἰρετικὸν μαρτυρεῖ τὸν Ἄνωριον. Πῶς λοιπὸν δύναται τις νὰ εἰπῇ ὅτι ὅλοι οἱ Πατέρες τῶν τοσούτων Συνόδων, καὶ μάλιστα Λέων καὶ Ἀδριανὸς καὶ Ἀγάθων, οἱ Πάπαι, ἤθελαν ἐκτυφλωθοῦν, καὶ νὰ καταδικάσουν ἀδίκως τὸν παρ' αὐτοῖς δίκαιον, ἢ πῶς οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ Ρώμης, οἱ παρόντες ἐν τῇ Συνόδῳ, ἤθελαν σιωπήσουν, ἂν ἡ Σύνοδος κατέκρινεν ἀδίκως τὸν Ἄνωριον, καὶ δὲν ἤθελαν κατηγορήσουν τὴν τῆς Συνόδου ἀπόφασιν; πῶς δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, θεοσεβέστατος ὢν, καὶ φίλος τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας, ἤθελεν ὑπομένει τοῦτο, ὅστις παρὼν ἐν τῇ Συνόδῳ, ἐσφράγισε μὲ τὸ βασιλικὸν του δακτυλίδιον τὸν ὄρον τῆς Συνόδου,

διὰ νὰ μὴ ἤμπορῃ νὰ προσθέσῃ πλέον τινὰς, ἢ νὰ ἀφαιρήσῃ; εἶναι λοιπὸν, εἶναι ἀληθὴς ὁ Θεὸς ὁ λαλήσας διὰ τῆς Συνόδου τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης· πᾶς δὲ ἀνθρώπος, καὶ πᾶσα τῶν ἐναντιῶν εὐρειολογία ματαία τε καὶ ψευδής, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ἀστέιον δὲ εἶναι τὸ διλημμα ὑποῦ ἕνας ἐδικὸς μας μέγας καὶ σοφώτατος διδάσκαλος τοῦ νῦν καιροῦ περὶ τοῦ Ἄνωριου τούτου προτείνει εἰς τοὺς παπίζοντας. Ὁ Ἄνωριος, ἢ ἦτον αἰρετικὸς, ἢ δὲν ἦτον· εἰ μὲν ἦτο, ἰδοὺ εὕρισκεται Πάπας ἀμαρτήσας περὶ τὴν πίστιν. Ἐἰ δὲ αἰρετικὸς δὲν ἦτον ἡμαρτον περὶ τὴν πίστιν, Λέων καὶ Ἀδριανὸς ἀδίκως αὐτὸν ὡς αἰρετικὸν κατακρίναντες καὶ ἀναθεματίσαντες. Καὶ οὕτως, εἴτε ἐξ ἐκείνου, εἴτε ἐκ τούτου, ἡ θρυλλουμένη ἀναμαρτησία τοῦ Πάπα περὶ τὰ τῆς πίστεως διελύθη εἰς τὸ μὴ ὄν, καὶ ἀφίνω νὰ λέγω τὸν Πάπαν Μαρκελλίνον εἰδωλολατρήσαντα· τὸν Λιβέριον ἀρειανίσαντα, τὸν Ἀναστάσιον τὸν β'. συνεργοῦντα τοῖς Ἀρειανοῖς, καὶ ἄλλους μυρίους περὶ τὴν πίστιν ἀμαρτήσαντας.

(1) Φυσικὰς πρέπει νὰ λέγωμεν τὰς τοῦ Χριστοῦ θελήσεις καὶ ἐνεργείας, ὄχι ὑποστατικὰς. Διατι ἂν εἰπούμεν αὐτὰς ὑποστατικὰς, θέλομεν ἀναγκασθῆ νὰ δώσωμεν καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα τρεῖς θελήσεις καὶ ἐνεργείας, ἐπειδὴ καὶ τρεῖς ὑποστάσεις αὐτῆς εἰσὶν. Ἀλλ' ὡσπερ μία θέλησις καὶ ἐνέργεια εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα λέγεται καὶ ἔστιν, ὅτι καὶ μία φύσις αὐτῆς ἐστὶν· οὕτω καὶ ἐπὶ Χριστοῦ, δύο θελήσεις, καὶ δύο ἐνεργείας λέγομεν, ὅτι καὶ δύο φύσεις εἰσὶν, ἐξ ὧν, καὶ ἐν οἷς, μᾶλλον δὲ, ἅπερ αὐτός ἐστιν. Ἄριστα ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ θεολογικώτατα περὶ τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ ἀδιαιρέτων ἐνταυτῇ καὶ ἀσυγχύτων θελήσεων καὶ ἐνεργειῶν ὑψηγορεῖ λέγων· «μία ὑπόστασις ὧν ὁ Χριστὸς δύο φύσεων, θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης, ταῦτα θείως, κἀκεῖνα ἀνθρωπίνως, ὁ αὐτὸς ἤθελε καὶ ἐνήργει τὰ θεία, καὶ θεανδρικῶς τὰ ἀνθρώπινα. Ἐἰ γὰρ καὶ ὡς Θεὸς ἤθελε τὰ θεία, καὶ ὡς ἀνθρώπος τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλ' οὖν οὔτε ὡς Θεὸς γυμνὸς ἤθελε τὰ θεία, οὔτε ὡς ἀνθρώπος ψιλὸς τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλὰ Θεὸς ἀνθρωθεῖς, τουτέστιν ἐνανθρωπήσας, φυσικῇ θεῖα θελήσει καὶ ἐνεργείᾳ, ὡς Θεὸς καὶ ἀνθρώπος ὁ αὐτὸς, ἤθελε καὶ ἐνήργει τὰ ἀνθρώπινα, πεφυκὸς θελεῖν καὶ ἐνεργεῖν ὡς ἀνθρώπος τὰ ἀνθρώπινα. Θέλει γὰρ καὶ ἐνεργεῖ ἑκατέρας φύσεως τὰ ἴδια μετὰ τῆς Πατέρου κοινωνίας, τῆς μὲν Θεότητος αὐτεξουσίως καὶ παντεξουσίως διὰ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ ἐνεργούσης, τῆς δὲ ἀνθρωπότητος αὐτεξουσίως καὶ κατὰ πάντα τῷ θεῷ αὐτοῦ θελήματι (ἴσ. κειθαρχούσης) καὶ ταῦτα θελούσης, ἢ θέλει ἢ Θεὸς θέλησις θέλει, διὰ τὸ μοναδικὸν τῆς ὑποστάσεως.» (Ἐκ τοῦ Λιβέλλου τοῦ περὶ ὀρθοῦ φρονήματος, ὑπαγορευθέντος μὲν ὑπὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐπιδοθέντος δὲ παρὰ Ἡλία Ἐπισκόπου Πέτρῳ Μητροπολίτῃ Δαμασκού).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΠΕΝΘΕΚΤΗΣ

Η ΜΑΛΛΟΝ ΕΙΠΕΙΝ

ΕΚΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Η Αγία και Οικουμενική (1) Πενθέκτη, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν ἕκτη(2) Σύνοδος, συνήχθη ἐν τῷ κατὰ Κωνσταντινούπολιν Βασιλικῷ καὶ περιφανεῖ Παλατίῳ τῷ λεγομένῳ Τρούλλῳ, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ δευτέρου, τοῦ υἱοῦ Πωγωνάτου, ὅστις καὶ Ρινότμητος ἐπεκαλεῖτο, ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 691 (3)· ἦσαν δὲ Πατέρες εἰς αὐ-

(1) Διὰ πολλὰ αἷτια λέγεται καὶ εἶναι Οἰκουμενικὴ ἢ παροῦσα Σύνοδος. Α'. διατι εἰς τὸν προσφωνητικὸν λόγον ὅπου κάμνει πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὸν τρίτον αὐτῆς Κανόνα Οἰκουμενικὴ ἐπιγράφεται. Β'. διατι ἡ ζ'. Σύνοδος ἐν τῇ ἡ. πράξει αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ α. Κανόνι αὐτῆς Οἰκουμενικὴν αὐτὴν ὀνομάζει. Ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Ρώμης Ἀδριανὸς ὁ πρῶτος ἐν τῇ πρὸς Ταράσιον ἐπιστολῇ, κειμένη ἐν τῇ β'. πράξει τῆς ζ'. (σελ. 748. τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων) μετὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ταύτην συναριθμεῖ. Γ'. διατι μὲ τοὺς Κανόνας αὐτῆς νομοθετεῖ καὶ διορίζει, ὅχι εἰς ἓνα μέρος τῆς οἰκουμένης, ἀλλ' εἰς ὅλην τὴν Οἰκουμένην καὶ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὰς Δυτικὰς καὶ ὀνομαστὶ εἰς τὴν Ρώμην, εἰς τὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Ἀρμενίαν, εἰς τὰς ἐν τῇ Βαρβαρίᾳ ἐπαρχίας, ὡς φαίνεται ἐν Κανόνι ιβ'. ιγ'. ιδ'. κθ'. νε'. νς'. Γελοῖον δὲ βέβαια πρᾶγμα ἤθελεν εἶναι, ἂν αὐτὴ μὴ οὕσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, οὐδὲ ἀξίωμα Οἰκουμενικῆς ἔχουσα, ἤθελε νομοθετεῖ, εἰς τόσας καὶ τόσας ἐπαρχίας, καὶ μάλιστα νὰ βελτιοῖ Κανόνας πολλῶν τοπικῶν Συνόδων· περὶ οὗ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν εἰς τὸν β'. αὐτῆς Κανόνα. Δ'. διατι οἱ δ'. Πατριάρχαι τῆς οἰκουμένης ἦσαν παρόντες ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ Ρώμης διὰ τοποτηρητῶν, καὶ ἀπεδέξαντο αὐτὴν καὶ αἱ ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίαι, ὅπερ ἐστὶ γνῶρισμα οὐσιῶδες καὶ χαρακτήρ συστατικὸς τῶν Οἰκουμενικῶν. Ε'. δὲ καὶ τελευταῖον, διατι συμφωνεῖ ἐν τοῖς Κανόνοις αὐτῆς μὲ τὰς θείας Γραφάς, καὶ μὲ τὰς Ἀποστολικὰς καὶ συνοδικὰς παραδόσεις καὶ διαταγὰς, ὅπερ καὶ αὐτὸ σημεῖον καὶ ἴδιόν ἐστι τῶν Οἰκουμενικῶν, ὡς εἴπομεν ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Πρώτης, εἰ καὶ μὴ ἰδιαίτατον.

(2) Εἶπα, ὅτι κυριώτερον λόγῳ ὀνομάζεται ἡ Σύνοδος αὕτη ἕκτη, διατι ἀγκαλὰ καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἐξηγηταὶ τῶν Κανόνων κάποτε, καὶ ἄλλοι Πενθέκτην αὐτὴν ὀνομάζουσιν, ὡσὰν

ὅπου τὸ ὑστέρημα τῆς πέμπτης καὶ ἕκτης ἀνεπλήρωσε, τὸ νὰ ἐκθέσῃ Κανόνας δηλαδὴ εἰς ἐκκλησιαστικὴν συντελοῦντας καταστάσιν, ὅποιους ἐκεῖνοι δὲν ἐξέδωκαν· μὲ ὅλον τοῦτο κυρίως καὶ ἀληθῶς, αὕτη ἕκτη καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεται. Α'. διατι, κατὰ τὸν Ρωμάνον συγγραφεῖα, εἰς τὰ προλεγομένα τῆς παρούσης Συνόδου, οἱ τὴν Οἰκουμενικὴν ζ'. συγκροτήσαντες Ἀρχιερεῖς ἐπὶ τοῦ Πωγωνάτου, συνεκρότησαν καὶ ταύτην ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰουστινιανοῦ. Τεσσαράκοντα τρεῖς γὰρ κατ' αὐτὸν, ἀπὸ τοῦς ἐν ἐκείνῃ Ἐπισκόπους, ἦσαν παρόντες καὶ ἐν ταύτῃ. Φαίνεται δὲ ὅτι νὰ ἦσαν περισσότεροι· ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἀγίου Ταρασίου τὰ προβληθέντα εἰς τὴν ἑβδόμην Σύνοδον. Β'. διὰ τί ἡ ζ'. Σύνοδος, καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ ὀγδόῃ πράξει, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ Κανόνι αὐτῆς, ἕκτην αὐτὴν ὀνομάζει. Καὶ ὁ Ἀδριανὸς ὁ πρῶτος ἐν τῇ πρὸς Ταράσιον ἐπιστολῇ, ὡσὰν νὰ ἦτο τῆς Κυρίας ἕκτης ἀποδέχεται τοὺς Κανόνας αὐτῆς (σελ. 748. τῆς Συλλογ. τῶν συνόδων), καὶ πρὸς Κάρολον βασιλεῖα Γαλλίας γράφων, ἕκτην ὀνομάζει καὶ ἀγίαν Σύνοδον. Καὶ οἱ λεγάτοι τοῦ Πάπα, ὡσὰν τὴν ἕκτην ἐβεβαίωσαν αὐτὴν ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ, καὶ ὁ Ἰννοκέντιος ὁ τρίτος, περὶ τοῦ ιβ'. Κανόνος τῆς Συνόδου ταύτης λέγει ἐδιατέτακται ἐν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ καὶ ὁ Γρατιανὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς Κυρίας ἕκτης μέμνηται αὐτῆς καὶ Γ'. καὶ διατι ἡ Σύνοδος αὕτη ταυτίζεται μὲ τὴν ζ'. περισσότερον παρὰ μὲ τὴν πέμπτην, καὶ ὡς προσεχεστέρα μὲ ἐκείνην κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ ὡς ὁμοία κατὰ τὸν τόπον, ἐπειδὴ εἰς τὸ ἴδιον παλάτιον τοῦ Τρούλλου, ὅπου συνήχθη ἡ ἕκτη, εἰς τὸ αὐτὸ συνήχθη καὶ αὕτη.

(3) Εἰς τόσα γὰρ ἔτη χρονολογοῦνται τὰ ἔτη αὐτῆς· ἡ γὰρ πρὸ αὐτῆς ἕκτη ἐν ἔτει 680. ἐγένετο ἐπὶ Ἰνδικτιῶνος ἐνάτης, καὶ ἐτελειώθη ἐν ἔτει 684. ἐν τῷ Α'. μηνὶ τῆς δεκάτης Ἰνδικτιῶνος, ὡς μαρτυρεῖ τὰ ἐκείνης πρακτικὰ. Αὕτη δὲ ἡ Σύνοδος, ὡς μαρτυρεῖ ὁ γ'. καὶ ιζ'. αὐτῆς Κανὼν, συνήχθη ἐν ἔτει ἀπὸ

τὴν τὸν ἀριθμὸν σζ'. κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Ζωναρᾶν, κατὰ δὲ τὸν συγγραφέα τοῦ Συνοδικοῦ βιβλιαρίου σμ'. ὧν ἦσαν ἀρχηγοί, ὅτε Παῦλος Κωνσταντινουπόλεως (1) καὶ Βασίλειος Ἐπίσκοπος Γορτύνης τῆς κατὰ Κρήτην, καὶ τὸς Ἐπίσκοπος Ραβέννης, τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ Ρώμης (2), Πέτρος Ἀλεξανδρείας, Ἀναστάσιος Ἱεροσολύμων, καὶ Γεώργιος Ἀντιοχείας. Συνηθροίσθη δὲ αὕτη κατὰ κέλευσιν Βασιλικὴν, ὅχι περὶ ἐξετάσεως ἰδιαζούσης τινὸς αἵρέσεως, ὅχι περὶ διορισμοῦ πίστεως, εἰς τρόπον ὅτι ἐκ τούτου νὰ λάβῃ τὴν ἀφορμὴν νὰ ὀνομασθῇ ἰδία καὶ ξεχωριστὴ Σύνοδος, ἀλλὰ περὶ ἐκθέσεως Κανόνων ἀναγκαίων, ἀποβλεπόντων εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας διόρθωσιν καὶ κατάστασιν. Οἵτινες εἶναι οἱ ἀκόλουθοι, βεβαιούμενοι ἀπὸ τὴν β'. καὶ δ'. καὶ ἡ. πράξιν τῆς οἰκουμενικῆς ζ'. Συνόδου, καὶ ἀπὸ τὸν α'. αὐτῆς κανόνα. Ἀπὸ τρεῖς Πάπας. Ἀδριανὸν τὸν α., Γρηγόριον τὸν β', Ἰννοκέντιον τὸν γ', ἀπὸ τὸν Γρατιανόν, ἀπὸ τοὺς ἐν τῇ ἐβδόμῃ Συνόδῳ λεγάτους τοῦ Πάππα, ἀπὸ τὴν α. καὶ β'. λεγομένην Σύνοδον, ἀναφέρουσαν τὸν λά. αὐτῆς, ἐν τῷ ιβ'. κανόνι αὐτῆς. Ἀπὸ τὸν Κεδρηνόν, ἀπὸ τὸν Δαμασκηνόν Ἰωάννην λέγοντα «ψηλάφησον τοὺς ὅρους τῆς σ'. Συνόδου καὶ εὐρήσεις ἐκεῖ τὸν ἔλεγχον». Ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν Κανόνων, ἀπὸ τὸν Φώτιον, ἀπὸ τὰς ἰδιοχείρους ὑπογραφὰς, τοῦ τε Βασιλέως, καὶ τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Ρώμης, τῶν Πατριαρχῶν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ Πατέρων, καὶ συνοπτικῶς εἰπεῖν, ἀπὸ ὅλην τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ νεώτεροι Λατῖνοι διχβάλλουσι αὐτοὺς, ὡς τὰς καινοτομίας αὐτῶν ἐλέγχοντας. Ὁ δὲ Ἀδριανὸς α. ἐν τῇ πρὸς Ταράσιον ἐπιστολῇ, ταύτην τὴν ἀξιάγαστον μαρτυρικὴν περὶ τῶν Κανόνων τούτων ἀφήκεν εἰς ἡμᾶς. «Τὰ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀγίας ἑκτῆς Συνόδου δέχομαι, μετὰ πάντων τῶν ἐνθέσμως καὶ ὁσιωδῶς ἐκφωνηθέντων παρ' αὐτῆς Κανόνων, ἐν οἷς ἐμφέρεται.» Ἐν τισὶ τῶν σεπτῶν εἰκόπων Γραφαῖς καὶ προστίθησιν ὅλον τὸν πβ'. Κανόνα αὐτῆς (σελ 747 τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων). Ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ Πάπας ἐν τῇ πρὸς τὸν ἅγιον Γερμανόν ἐπιστολῇ (ἣτις κεῖται ἐν τῇ δ'. πράξει τῆς ζ'. Συνόδ.) περὶ τοῦ ἰδίου τούτου Κανόνου τῆς παρούσης σ' «Δι' ἡμεγίστης σωτηρίας ὑπόθεσιν ἢ τῶν ἁγίων ὁμήγουρις Θεοβούλως τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦτο τὸ κεφάλαιον παραδέδωκε.» Καὶ ὅρα ὅτι ἅγιον ὁμήγουρι τὴν Σύνοδον ταύτην ὀνομάζει, καὶ Θεοβούλως ἐκδοθέντας τοὺς Κανόνας αὐτῆς. Ἰκανὴ δὲ μόνη ἐπιστομίσαι καὶ ἐμφράζει τῶν ἐναντίων τὰ στόματα ἢ περὶ τῶν Κανόνων τούτων μαρτυρία τοῦ Πατριάρχου Ταρασίου μᾶλλον δὲ ὅλης τῆς ζ'. Συνόδου, οὕτως ἔχουσα ἐπὶ λέξεως «Τινὲς ἄγνοιαν νοσοῦντες εἰς τοὺς Κανόνας τούτους, σκανδαλίζονται, φάσκοντες· Ἄρα γε τῆς ἑκτῆς Συνόδου εἰσί; γινωσκέτωσαν δὲ οἱ τοιοῦτοι, ὡς ὅτι ἡ ἅγια καὶ μεγάλη ἑκτη Σύνοδος ἐπὶ Κωνσταντίνου συνεκροτήθη, κατὰ τῶν μίαν λεγόντων ἐνέργειαν καὶ θέλησιν ἐπὶ Χριστοῦ, οἵτινες τοὺς αἰρετικούς ἀναθεμάτισαν καὶ τὴν ὀρθόδοξον διατηρῶσαντες πίστιν, οἵκαδε ἀνεχώρησαν κατὰ τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος Κωνσταντίνου. Μετὰ γοῦν ταῦτα . . . οἱ αὐτοὶ Πατέρες συναθροισθέντες ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου, τοὺς προδεδηλωμένους Κανόνας ἐκτεθείκασιν, καὶ μηδεὶς ἀμφισβηλέτω περὶ αὐτῶν. Οἱ γὰρ ὑπογράψαντες ἐπὶ Κωνσταντίνου, οἱ αὐτοὶ καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τῷ παρόντι χάρτη ὑπέγραψαν, ὡς δῆλον καθίσταται ἐκ τῆς αὐτῶν ἰδιοχείρου ἀπαρἀλλάκτου ὁμοιότητος. Ἔδει γὰρ αὐτοὺς Σύνοδον οἰκουμενικὴν ἀποφῆναντας, καὶ Κανόνας ἐκκλησιαστικούς ἐκθέσθαι (πράξ. δ'. τῆς ζ'. Συνόδου σελ. 780 τοῦ β'. τόμ. τῆς συλλογῆς τῶν Συνόδων).» Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ δ'. πράξει τῆς ζ'. γέγραπται, ὅτι ἀνεγνώσθη εἰς τὴν ζ'. Σύνοδον αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἴδιος πρωτότυπος χάρτης, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπέγραψαν οἱ Πατέρες τῆς παρούσης σ'. Συνόδου. Ὁ δὲ Νικομηδείας Πέτρος εἶπεν, ὅτι εἶχε καὶ ἄλλο βιβλίον περιέχον τοὺς παρόντας τῆς σ'. Συνόδου Κανόνας. (Ὅρα καὶ τὸν Δοσίθεον ἀπὸ σελ. 603 ἕως 618 τῆς Δωδεκαβίβλου.)

ΟΙ ΡΒ'. ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΤ'. ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α'.

Τάξις ἀρίστη παντὸς ἀρχομένου καὶ λόγου καὶ πράγματος ἐκ Θεοῦ τε ἀρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι, κατὰ τὴν θεολόγον φωνήν. Ὅθεν καὶ τῆς εὐσεβείας ὑφ' ἡμῶν ἤδη διαπρυσίως κηρυττομένης, καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ (3) Χριστὸς τεθεμελιώται, διηνεκῶς αὐξανούσης καὶ προκοπούσης, ὡς τῶν

Ἀδὰμ μὲν 6199, ἀπὸ Χριστοῦ δὲ 691. Ἰνδικτιῶνος ε. δηλαδὴ μετὰ τὴν ἀμέσως παρελθοῦσαν περίοδον τῶν ιε'. Ἰνδικτιῶνων, ἧς ἐν τῇ δεκάτῃ ἐτελειώθη ἢ πρὸ αὐτῆς ἑκτη. Ὄστε ἀπὸ τῆς ἑκτης, ἕως τῆς παρούσης, χρόνοι ἀπέρασαν 10 ἢ 11, καὶ οὐχὶ 27, ὡς οἱ Λατῖνοι λέγουσιν.

(1) Ἐπὶ Παύλου Κωνσταντινουπόλεως συνήχθη αὕτη, ὡς μαρτυρεῖ ἡ συλλογὴ τῶν Συνόδων σελ. 698. καὶ οὐχὶ ἐπὶ Καλλινίκου, ὡς ληροῦσιν ὁ Βίνιος καὶ Βαρώνιος.

(2) Ὁ μόνον ὁ Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι εἶδεν ἐν παλαιοῖς Κώδικι Νομοκανόνων, ὅτι οὗτοι ἦσαν τοῦ Πάπα τοποτηρηταὶ εἰς

τὴν Σύνοδον ταύτην, καὶ ὅτι ἦσαν καὶ ἄλλοι λεγάτοι τοῦ Πάπα ὁ Σαρδίνιας, ὁ Θεσσαλονίκης, καὶ ὁ Κορίνθου, ἀλλὰ ὁ γ'. Κανὼν τῆς αὐτῆς σ'. προφανῶς μαρτυρεῖ, ὅτι ἦσαν τοῦ Ρώμης λεγάτοι καὶ τοποτηρηταὶ εἰς αὐτήν (ὅρα περὶ τούτων αὐτόθι παρὰ τῇ συλλογῇ) ὁ Γορτύνης δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Κορίνθου ἐκράτουν τὸν τόπον τοῦ Πάπα εἰς ταύτην τὴν Σύνοδον, ὅχι διατι ἦσαν ὑποκείμενοι εἰς τὸν Πάπαν, ὡς τάχα νὰ ἐχειρονοῦντο ὑπ' ἐκείνου, ἀλλὰ διὰ τὸ μᾶκρος τῆς ὁδοῦ ὡς λέγει ὁ Βλάσταρις, τῆς ἀπὸ Ρώμης, λέγω, ἕως Κωνσταντινουπόλεως.

(3) Ἐν ἄλλ. ὑφ' ἡ.

τοῦ Λιβάνου κέδρων ταύτην ὑπερεκτείνεσθαι, καὶ νῦν ἀρχὴν τῶν ἱερῶν ποιούμενοι λόγων, χάριτι θεῖα ὀρίζομεν ἀκαινοτόμητόν τε καὶ ἀπαράτρωτον ὑπάρχειν τὴν παραδοθεῖσαν πίστιν ἡμῖν, ὑπὸ τε τῶν αὐτοπτῶν καὶ ὑπηρετῶν τοῦ λόγου τῶν θεοκρίτων Ἀποστόλων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ γενομένου ἡμῶν Βασιλέως κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ δογματισθείσης ἐθνικῆς ἑτεροθείας ἢ πολυθείας εἰπεῖν οἰκειότερον· οἱ τῆ ἁμογνωμοσύνη τῆς πίστεως τὸ ὁμοούσιον ἡμῖν ἐπὶ τῶν τριῶν τῆς θεαρχικῆς φύσεως ὑποστάσεων ἀπεκάλυψάν τε καὶ διετράνωσαν, μὴ ἐπικεκρῦφθαι τῷ μοδίῳ τῆς ἀγνωσίας τοῦτο παραχωρήσαντες, ἀλλὰ τὸν Πατέρα καὶ Υἱόν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα προσκυνεῖν μὲν προσκυνήσει τοὺς πιστοὺς ἀναφανδὸν ἐκδιδάξαντες, καὶ τὴν τε τῶν ἀγίων βαθμῶν τῆς θεότητος δόξαν καθελόντες καὶ διασπάσαντες τάχιστα ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν συστάγχα ἐκ ψάμμου κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας μερακιώδη ἀθύρματα καταβαλόντες καὶ ἀνατρέψαντες. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου τοῦ γενομένου ἡμῶν Βασιλέως, ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλίδι πόλει συναχθέντων ἑκατὸν πενήκοντα ἁγίων Πατέρων κηρυχθεῖσαν πίστιν κρατύνομεν τὰς θεολόγους φωνὰς ἀσπαζόμενοι, καὶ τὸν βέβηλον Μακεδόσιον τοῖς προτέροις ἐχθροῖς τῆς ἀληθείας συνεξελκύνοντες, ὡς δοῦλον ἀθαδῶς τὸ δεσπύζον δοξάσαι τολμήσαντα, καὶ σχίσαι τὴν ἄτμητον μονάδα ληστρικῶς προελόμενον, ὡς ἂν μὴ ἐντελὲς ἡμῖν τὸ τῆς ἐλπίδος εἶη μυστήριον τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας λυστήσαντι, καὶ Ἀπολινάριον τὸν τῆς κακίας μύστην συγκατακρίναντες, ὅς ἀνοῦν καὶ ἄψυχον τὸν Κύριον ἀνειληφέναι σῶμα δυσσεβῶς ἐξηρεύξατο, ἐντεῦθεν καὶ οὗτος ἡμῖν ἀτελῆ τὴν σωτηρίαν γενέσθαι συλλογιζόμενος. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ παρὰ τῇ τῶν Ἐρεσιῶν πόλει τὸ πρότερον συναχθέντων ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου γενομένου ἡμῶν Βασιλέως Θεοφόρων Πατέρων ἐκτεθέντα διδάγματα, ὡς κράτος ἀρραγὲς τῆς εὐσεβείας ἐπισφραγίζομεν ἕνα Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ σαρκωθέντα κηρύττοντες, καὶ τὴν αὐτὸν ἀπόρως τεκοῦσαν ἄχραντον ἀειπάρθενον, κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν Θεοτόκον δοξάζοντες, καὶ τὴν ληρώδη τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν, ὡς ἀπωκισμένην Θείας μοίρας ἀποδιώκοντες, ἄνθρωπον εἰδικῶς, καὶ Θεὸν εἰδικῶς, τὸν ἕνα Χριστὸν δογματίζοντες καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀνανεοῦντος δυσσέβειαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδονέων Μητροπόλει ἐπὶ Μαρκιανοῦ καὶ αὐτοῦ γενομένου ἡμῶν Βασιλέως τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα θεοκρίτων Πατέρων στηλογραφηθεῖσαν πίστιν ὀρθόδοξως ἐπικυροῦμεν, ἣτις τὸν ἕνα Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐκ δύο συντεθέντα τῶν φύσεων, καὶ ἐν δύο ταῖς αὐταῖς δοξαζόμενον φύσει, μεγαλοφώνως τοῖς πέρασι παραδίδωκε, καὶ Εὐτυχέα τὸν ματαιόφρονα, τὸν δοκήσει τὸ μέγα τῆς Οἰκονομίας μυστήριον τελεσθῆναι ἀποφηνάμενον, ὡς ἀποτρόπαιόν τι καὶ μίσημα τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας περιβόλων ἐξήλασε, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Διόσκορον καὶ Νεστόριον, τὸν μὲν τῆς διαιρέσεως, τὸν δὲ, τῆς συγχύσεως ὑπερασπιστήν τε καὶ πρόμαχον, τοὺς ἐκ διαμέτρου τῆς ἀσεβείας, πρὸς ἕν ἐκπεπτωκότας ἀπωλείας καὶ ἀθεότητος βάραθρον. Ἀλλὰ γε καὶ τὰς εὐσεβεῖς φωνὰς τῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε Θεοφόρων Πατέρων, τῶν κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδαν συναγηγερμένων πόλιν, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως γενομένου ἡμῶν Βασιλέως, ὡς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐξενεχθείσας γινώσκομεν, καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς ἐκδιδάσκομεν, οἱ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, τὸν Νεστορίου διδάσκαλον, Ὀριγένην τε καὶ Δίδυμον καὶ Εὐάγριον, τοὺς τὰς ἐλληνικὰς ἀναπλασαμένους μυθοποιίας, καὶ σωματίων τινῶν καὶ ψυχῶν ἡμῖν περιόδους καὶ ἀλλοιώσεις ἀναπεμπάσαντας ταῖς τοῦ νοῦ παραφοραῖς τε καὶ ὄνειρώξεσι, καὶ εἰς τὴν τῶν νεκρῶν δυσσεβῶς ἐμπαινήσαντας ἀναβίωσιν. Τὰ τε γραφέντα παρὰ Θεοδωρήτου κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου, καὶ τὴν λεγομένην Ἰβὰ ἐπιστολὴν, συνοδικῶς ἀνεθεμάτισάν τε καὶ ἐβδελύξαντο. Καὶ τὴν ὑπὸ τῆς ἑναγχοῦ συναθροισθείσης κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδαν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ἐν θεῖα τῇ λήξει γενομένου ἡμῶν Βασιλέως Κωνσταντίνου, ἑκτης ἀγίας Συνόδου, πίστιν, ἣ μείζονως τὸ κύρος ἐδέξατο, δι' ὧν ὁ εὐσεβὴς Βασιλεὺς σφραγίσαι τοὺς ταύτης τόμους κατησφαλίσατο, πρὸς τὴν ἐν τῷ παντὶ αἰῶνι ἀσφάλειαν, καὶ αὐθις ὁμολογοῦμεν φυλάττειν ἀπαρεγχείρητον, ἢ δύο φυσικὰς θελήσεις, ἢτοι θελήματα, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἐνὸς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, δοξάζειν ἡμᾶς θεοφιλῶς διεσάφισε, τοὺς τὸ εὐθὲς τῆς ἀληθείας δόγμα παραχαράξαντας, καὶ ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνεργεῖαν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοὺς λαοὺς ἐκδιδάξαντας, τῇ τῆς εὐσεβείας ψήφῳ καταδικάσασα, φημὲν Θεόδωρον τὸν τῆς Φαράν, Κύρον τὸν Ἀλεξανδρείας, Ὠνώριον τὸν Ρώμης, Σέργιον, Πύρρον, Παῦλον, Πέτρον, τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ προεδρεύσαντας πόλει, Μακάριον τὸν γενομένον τῆς Ἀντιοχείων Ἐπίσκοπον, Στέφανον τὸν αὐτοῦ μαθητὴν, καὶ τὸν ἄφρονα Πολυγρόνιον, ἐντεῦθεν ἀνεπαφόν τηροῦσα τὸ κοινὸν σῶμα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ συνελόντι φάναι, πάντων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ διαπρεψάντων ἀνδρῶν, οἱ γεγόνασι φωστῆρες ἐν κόσμῳ, «λόγον ζωῆς ἐπέχοντες,» [Φιλιπ. β'. 16.] τὴν πίστιν κρατεῖν βεβαίαν, καὶ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀσάλευτον διαμένειν θεσπιζόμεν, καὶ τὰ αὐτῶν θεοπαράδοτα συγγράμματά τε καὶ δόγματα, πάντας ἀποβαλλόμενοι τε καὶ ἀναθεματίζοντες, οὓς ἀπέ-

βαλον και ανεθεμάτισαν, ως τῆς ἀληθείας ἐχθρούς, και κατὰ Θεοῦ φρυξαμένους κενά, και ἀδικίαν εἰς ὕψος ἐκμελετήσαντας. Εἰ δέ τις τῶν ἀπάντων μὴ τὰ προειρημένα τῆς εὐσεβείας δόγματα κρατοῖ και ἀσπάζοιτο, και οὕτω δοξάζοι τε και κηρύττοι, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας εἶναι τούτων ἐπιχειροῖ, ἔστω ἀνάθεμα, κατὰ τὸν ἤδη προεκτεθέντα ὄρον ὑπὸ τῶν προδηλωθέντων ἁγίων και μακαρίων Πατέρων, και τοῦ χριστιανικοῦ καταλόγου, ως ἀλλότριος ἐξωθείσθω και ἐκπιπτέτω. Ἡμεῖς γὰρ οὔτε προστιθέμεν τι, οὔτε μὴν ἀφαιρεῖν κατὰ τὰ προορισθέντα, παντελῶς διεγνώκαμεν, ἢ καθ' ὄντιναοῦν δεδυνήμεθα λόγον.

Ἑρμηνεία.

Ὁ α'. οὗτος Κανὼν οὔτε ἀπὸ τὸν Ζωναράν, οὔτε ἀπὸ τὸν Βαλσαμῶνα ἐξηγήθη. Ὅσον ὁποῦ δὲν εἶναι ἄλλο, πᾶρεξ μία σύντομος περίληψις τόσον τῶν δογμάτων, και ὄρων τῆς πίστεως τῶν ἁγίων και οἰκουμενικῶν ἐξ Συνόδων, τῶν πρὸ τῆς παρούσης Συνόδου γενομένων, και τῶν αἰρετικῶν ἐκείνων, κατὰ τῶν ὁποίων συνεκροτήθη κάθε μία ἀπὸ αὐτὰς, ὄρον και τῶν χρόνων και τῶν τόπων, κατὰ τοὺς ὁποίους, και εἰς τοὺς ὁποίους ἐγένετο. Και οὐ μόνον ἐπανάληψις, ἀλλὰ και ἐπισφράγισις τῶν δογμάτων αὐτῶν. Ὅθεν ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τοὺς ἰδίους αὐτοὺς ἐρμηνευτὰς, τοὺς μὲν ὄρους και τὰ δόγματα τῶν εἰρημένων ἁγίων Συνόδων, και τοὺς χρόνους και τοὺς τόπους, ἀλλὰ δὴ και τοὺς αἰρετικούς, κατὰ τῶν ὁποίων ἐκάστη τούτων ἐσυναθροίσθη, στέλλομεν τοὺς ἀνεγνώστας νὰ τὰ μάθουν πλατύτερον εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν κανόνων τῆς κάθε Συνόδου. Ἴνα μὴ τὰ ἐκεῖσε εἰρημένα, εἰς μάτην ᾧδε παλιλογῶμεν. Μερικὰς δὲ μόνον λέξεις θέλομεν σαφηνίσει, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι τόσον εὐληπτοὶ εἰς τοὺς ἀπλοῦς. Κάμνωντας λοιπὸν ὁ παρῶν Κανὼν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὸ ρητὸν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (1), τὸ ὁποῖον λέγει, ὅτι εἶναι ἀρίστη τάξις εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ μέλλει νὰ ἀρχίσῃ κάθε λόγον και ἔργον, τὸ νὰ ἀρχινῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν, και νὰ τελειώῃ εἰς τὸν Θεὸν, ὀρίζει νὰ μὲν ἀκαινοτόμητος και ἀπαρξάλευτος, ἢ πρκαδοθεῖσα πίστις, τόσον ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους (2), ὄσον και ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς α'. Συνόδου (οἵτινες και τὴν ἑτεροθεῖαν (3), ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πολυθεῖαν τοῦ Ἀρείου κατήρησαν, και ὁμοούσιον, ἤτοι τῆς αὐτῆς οὐσίας και φύσεως τὴν ἁγίαν Τριάδα ἐκήρυξαν), και ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς β'. (τῶν ὁποίων τὰς Θεολόγου φωνὰς οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης λέγουσιν ὅτι ἀσπάζονται. Αὗται δὲ εἶναι ἐκεῖνα ὁποῦ παρὰ τῆς β'. ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως εἰς τὴν θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπροστέθησαν. Κοντὰ γὰρ, και εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἄπερ ἦσαν λόγια τῆς α., αὕτη ἐπρόσθεσε, τὸ Κύριον, τὸ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς Ἐκπορευόμενον τὸ σὺν Πατρὶ και Ἰῶ συμπροσκυνοῦμενον, και συνδοξαζόμενον, τὸ λαλήσαν διὰ τῶν Προφητῶν) και ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς γ'. (4) και δ'. και ε'. και ς'. Συνόδου (5) και συντόμως εἰπεῖν, οἱ Πατέρες τῆς παρούσης Συνόδου θεσπίζουσι νὰ διαμένουν βέβαια, και μέχρι συντελείας αἰῶνος ἀσάλευτα, ἢ πίστις, και τὰ θεοπαράδοτα δόγματα ὄλων τῶν Ἀγίων ὁποῦ ἔλαμψαν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, και ἐστάθησαν εἰς τὸν κόσμον ὡσὲν φωστῆρες ζωοπάροχοι. Και συναναθεματίζουσι και αὐτοὶ ὄλους ἐκείνους τοὺς ἐχθρούς τῆς ἀληθείας, τοὺς αἰρετικούς δηλ.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Θεολόγος ἐδανείσθη τὸ ρητὸν αὐτὸ ἀπὸ τὴν α. ἐπιστολὴν τοῦ Δημοσθένους, ἐν ἣ λέγει ἐκεῖνος «παντὸς ἀρχομένῳ σπουδαίου λόγου τε και ἔργου, ἀπὸ τῶν θεῶν ὑπολαμβάνω προσήκειν πρῶτον ἀρχεσθαι».

(2) Τινὲς θέλουσιν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν ἐμελλον νὰ χωρισθοῦν και νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ κήρυγμα ἐν ἔτει μδ'. ἐποίησαν συνέλευσιν μεγίστην και ἀξιόλογον (ὡς προείπομεν), ἐν ἣ και Σύμβολον τῆς πίστεως ἐσύνησαν, και πολλοὺς Δυτικούς Πατέρας φέρουσιν εἰς τοῦτο μάρτυρας, ὅτι τὸ Σύμβολον τοῦτο τῶν Ἀποστόλων ἐστὶ. (Καθὼς και μερικοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς νεωτέρων Θεολόγων μαρτυρίας ἐκ τούτου εἰς τινα φέρουσιν ἐν τοῖς αὐτῶν θεολογικοῖς), τὸ ὁποῖον ἴσως δηλοῖ και ἡ παρὰ τῶν Ἀποστόλων παραδοθεῖσα πίστις, ὁποῦ ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Κανὼν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἁγιώτατος και σοφώτατος Μάρκος ὁ Ἐφέσου, περὶ τοῦ Συμβόλου τούτου ἱκανῶς ἀπέκρίθη τοῖς Λατίνοις ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ, εἰπὼν «ἡμεῖς οὐδὲ εἶδομεν Σύμβολον τῶν Ἀποστόλων, ὡς γράφει ὁ μέγας Ἐκκλησιάρχης Σύλβιστρος τμήματι ς'. κεφ. ς'. διὰ τοῦτο ἡ παραδοθεῖσα παρὰ τῶν Ἀποστόλων πίστις ἐδῶ ἐννοεῖται ἢ ἡ ἀγράφως και διὰ ζώσης φωνῆς τῶν Ἀποστόλων παραδοθεῖσα περίληψις τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, ἢ ἡ ὑπὸ τῶν ἁγίων Β'αγγέλων και Ἀποστολικῶν Ἐπιστολῶν, ἢ και διαταγῶν, συναγομένη πίστις, ἣτοι τὰ τῆς πίστεως δόγματα». Φαίνεται δὲ νὰ περιέχεται τὸ Σύμβολον τοῦτο εἰς τὰς Ἀποστολικ. Διαταγ. (βιβλ. ζ'. κεφ. μδ').

(3) Ἐτεροθεῖα τοῦ Ἀρείου ἦτο, καθ' ὅτι, ἄλλον μὲν ἔλεγε Θεὸν τὸν Πατέρα, και ἄλλον τὸν Υἱόν. Τὸν μὲν γὰρ ἔλεγεν ὅτι εἶναι ἀκτιστος, τὸν δὲ Υἱόν ὅτι εἶναι κτίσμα, και ἀκολουθῶς τὸν μὲν Πατέρα μείζονα, τὸν δὲ Υἱόν ἐλάττονα, και αὕτη εἶναι ἡ δόξα τῶν ἀνίσων βαθμῶν ὁποῦ λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν, ὅτι κατήρησεν ἡ α'. Σύνοδος.

(4) Σημειῶσαι ὅτι τοὺς τῆς γ'. Πατέρας λέγει ὁ Κανὼν, οἵτινες ἐν Ἐφέσῳ συνήχθησαν τὴν πρώτην φοράν, καθ' ὅτι ὁ δυστυχῆς Βύτυχης, ἀντιφερόμενος δῆθεν εἰς τὴν διαίρεσιν τοῦ Νεστορίου, εἰς νέαν αἵρεσιν αὐτὸς ἐξώκειλε, μίαν φύσιν φρονῶν και διδάσκων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν. Ὅθεν και ταραχῆς ἐκ ταύτης γενομένης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ αὐτὸς Βασ. Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἐσύναξε και δεύτερον Σύνοδον ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Ἐφέσῳ, Ἐξαρχον καταστήσας αὐτῆς τὸν Ἀλεξανδρείας Διδάσκον, ἐλπίσας πῶς θέλει ἐπιτύχει ἄλλον Κύριλλον, οὗ και διάδοχος ἀμέσως ἐγένετο, αὐτὸς δὲ μᾶλλον εὐρίθη τὸναντίον. Ἦν γὰρ μοναφυσίτης, ὁμόφρων και ὑπερασπιστῆς τοῦ Βύτυχοῦς. Ὅθεν και τὴν κακοδοξίαν ἐκείνου ἐκύρωσε, και τὸν Θεῖον Φλαυιανόν τὸν Κωνστ. ἐκάθηρε, και μυρία κακὰ ἐν αὐτῇ ἐγένοντο, ὡν ἡ κορωνίς, ὁ φόνος ἐστάθη τοῦ Μακαρίου Φλαυιανοῦ, διὰ τοῦτο δὴ αὕτη και ὀνομάσθη ληστρική.

(5) Ἐῤρηται σημείωμα εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Κανόνος ἐν τισὶ Κώδικοις, λέγον, ὅτι, ἐπειδὴ οἱ κάκιστοι εἰκονομάχοι ἐλεγχόμενοι ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς παρούσης Συνόδου, ὡς ἀποδεχομένους :

ὅπου ἐκεῖνοι ἀνεθεμάτισαν, ὀρίζοντες καὶ τοῦτο, ὅτι οὔτε ἤξεύρου, ἀλλ' οὔτε ἤμποροῦν κατ' οὐδέν τι τρόπον νὰ προσθέσθουν τι, ἢ νὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὰ ἐλείνων δόγματα. Ἀλλὰ καὶ ὁποῖος δὲν κρατεῖ τὰ τῶν προειρημένων ἁγίων Πατέρων δόγματα τῆς εὐσεβείας, μήτε φρονεῖ ταῦτα μὲ τὸν νοῦν, μήτε κηρύττει μὲ τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἐπιχειρεῖ νὰ ἐναντιώνεται εἰς αὐτὰ, οὗτος, λέγουσι, νὰ ᾔηται ἀνάθεμα, καὶ ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν τὸν κατάλογον νὰ ἀποβάλλεται καὶ νὰ ἀποκόπτεται, ὡς ἀλλότριος καὶ μέλος σεσηπός.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Ἐδοξε δὲ καὶ τοῦτο τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ Συνόδῳ, κάλλιστα τε καὶ σπουδαιότατα, ὥστε μένειν || Ἀποστολ. πέ. τῆς δ'. α. τῆς ζ'. α'. καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν βεβαίως, καὶ ἀσφαλεῖς πρὸς ψυχῶν θεραπείαν καὶ ἰατρειαν παθῶν, τοὺς ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων δεχθέντας καὶ κυρωθέντας, ἀλλὰ μὴν καὶ παραδοθέντας ἡμῖν ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων Ἀποστόλων πέ. Κανόνας. Ἐπειδὴ δ' ἐν τούτοις τοῖς Κανόσιν ἐντέταλται δέχεσθαι ἡμᾶς τὰς τῶν αὐτῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος διατάξεις, αἷς τισι πάλαι ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων ἐπὶ λύμῃ τῆς Ἐκκλησίας νόθα τινὰ καὶ ξένα τῆς εὐσεβείας παρενετέθησαν, τὸ εὐπρεπὲς κάλλος τῶν θείων δογμάτων ἡμῖν ἀμαυρώσαντα, τὴν τῶν τοιούτων διατάξεων προσφόρως ἀποβολὴν πεποιήμεθα πρὸς τὴν τοῦ χριστιανικωτάτου ποιμνίου οἰκοδομὴν καὶ ἀσφάλειαν, αὐδαμῶς ἐγκρίνοντες τὰ τῆς αἰρετικῆς ψευδολογίας κυήματα, καὶ τῇ γνησίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἑλοκλήρῳ διδαχῇ παρεκείροντες. Ἐπισφραγίζομεν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἱεροὺς Κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων ἡμῶν, ἐκτεθέντας, τουτέστι τῶν τε ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων τριακοσίων δεκαοκτῶ ἁγίων Πατέρων, καὶ τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν Γάγγραις, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας. Προσέτι καὶ τῶν ἑκατὸν πενήκοντα τῶν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι συνελθόντων πόλει, καὶ τῶν διακοσίων τῶν ἐν τῇ Ἐφεσίῳ μητροπόλει τὸ πρότερον συναγηγεργμένων, καὶ τῶν ἐν Χαλκηδόνι τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων. Ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν Σαρδικῇ, ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Καρθαγένῃ. Προσέτι γεμὴν καὶ νῦν αὖθις ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως προέδρου, καὶ Θεοφίλου τοῦ γενομένου Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπισκόπου. Ἀλλὰ μὴν καὶ Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου γενομένου Ἀλεξανδρείας Μεγαλόπολεως, καὶ Πέτρου γενομένου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ Μάρτυρος, καὶ Γρηγορίου Ἐπισκόπου γενομένου Νεοκαισαρείας τοῦ Θαυματουργοῦ, Ἀθανασίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, Γρηγορίου Νύσης, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀμφιλοχίου τοῦ Ἰκονίου, Τιμοθέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρομεγαλόπολεως τοῦ προτέρου, Θεοφίλου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων Μεγαλόπολεως, Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Γενναδίου Πατριάρχου γενομένου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως. Ἐτι μὴν καὶ τὸν ὑπὸ Κυπριανοῦ τοῦ γενομένου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀφρων χώρας καὶ μάρτυρος, καὶ τῆς καθ' αὐτὸν Συνόδου ἐκτεθέντα Κανόνα ὃς ἐν τοῖς τῶν προειρημένων προέδρων τόποις, καὶ μόνον, κατὰ τὸ παραδοθὲν αὐτοῖς ἔθος ἐκράτησε καὶ μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας παραχράττειν Κανόνας ἢ ἀθετεῖν, ἢ ἑτέρους παρὰ τοὺς προκειμένους παραδέχεσθαι Κανόνας ψευδεπιγράφως ὑπὸ τινων συντεθέντας τῶν τὴν ἀλήθειαν καπηλεύειν ἐπιχειρησάντων. Εἰ δέ τις ἄλλῳ Κανόνα τινὰ τῶν εἰρημένων καινοτομῶν, ἢ ἀνατρέπειν ἐπιχειρῶν, ὑπεύθυνος ἔσται κατὰ τὸν τοιοῦτον Κανόνα, ὡς αὐτὸς διαγορεύει τὴν ἐπιτιμίαν δεχόμενος, καὶ δι' αὐτοῦ ἐν ᾧπερ πταίει θεραπευόμενος.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ εἰς κάθε Σύνοδον, καὶ μάλιστα Οἰκουμενικὴν, καὶ ὅρος ἐγένετο, μέσα εἰς τὸν ὅποιον ἐπεριλαμβάνοντο τὰ τῆς πίστεως δόγματα, καὶ Κανόνες συνεγράφοντο, χρησιμεύοντες εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν καὶ εὐταξίαν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ παροῦσα Σύνοδος, ἀφ' οὗ εἰς τὸν α. αὐτῆς Κανόνα ἐπεσφράγισε, καὶ ἐπεκύρωσε τοὺς ὅρους τῆς πίστεως τῶν ἁγίων καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τώρα εἰς τὸν β'. τοῦτον, ἐπισφραγίζει καὶ ἐπιβαιοῖ καὶ τοὺς Κανόνας α. μὲν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, πέ. ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τοὺς ὁποίους λέγει, ὅτι καὶ οἱ πρὸ αὐτῆς Πατέρες ἐδέχθησαν καὶ ἐκύρωσαν (τὰς γὰρ διὰ Κλήμεντος Ἀποστολικὰς διαταγὰς, ἐπειδὴ ἀπὸ

τὴν τῶν εἰκόνων προσκύνησιν, κατηγοροῦσιν αὐτοὺς ὡς Μονοθελητάς. Ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦτον στηλιτεύεται ἡ συκοφαντία αὐτῶν. Φανερῶς γὰρ ἐν τούτῳ οἱ Πατέρες οὗτοι μετὰ τῆς ζ'. Συνόδου συναναθεματίζουσι τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν, καὶ δῶν φυσικὰς θελήσεις καὶ ἐνεργείας ὁμολογοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Παρομοιάζουσιν οὖν οἱ εἰκονομάχοι

μὲ τοὺς Βούτυχιανιστὰς καὶ Διοσκορίτας, οἱ ὅποιοι ἔλεγον Νεστοριανούς τοὺς Πατέρας τῆς δ'. Συνόδου, διατὶ ἀνέτρεψαν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, ἢ καὶ μὲ τοὺς Ἰουδαίους, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μὲ τοὺς δαίμονας, οἱ ὅποιοι ἐπαρᾶκινουν τοὺς Ἰουδαίους νὰ ὀνομάζουσαν τὸν Κύριον δαιμονισμένον, ἐπειδὴ καὶ ἐδίωχεν αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν θεϊκὴν τοῦ ἐξουσίαν καὶ δυνάμιν.

τοὺς ἑτεροδόξους ἐνοθεύθησαν εἰς μέρη τινὰ, διὰ βλάβην τῆς Ἐκκλησίας, ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν Χριστιανῶν. Πλὴν τὴν σήμερον καθὼς αὐταῖς εὐρίσκονται τετυπωμέναις, οὐδὲν ἄτοτον ἢ νενοθευμένον φαίνεται μοι νὰ περιέχουν, καὶ ὅρα περὶ αὐτῶν εἰς τὸν π. ἀποστολικόν.) β'. δὲ, τῶν δ'. Οἰκουμενικῶν Συνόδων. γ'. τῶν τοπικῶν Συνόδων ὀνομαστί (1). καὶ δ'. τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων κατ' ὄνομα, προσθέτουσα, ὅτι δὲν εἶναι ἄδεια εἰς κανόνα, ἅπαντας τοὺς προδηλωθέντας Κανόνας, ἢ νὰ παραφθεῖρη, ἢ νὰ μὴ δέχεται, ἢ ἄλλους ἀντὶ αὐτῶν ψευδεπιγράφους νὰ παραδέχεται. Εἰ δὲ τινὰς ἤθελε φανῆ ὅτι ἐπιχειρεῖ νὰ παραφθεῖρη, ἢ νὰ ἀναιρῆ κανόνα Κανόνα ἀπὸ αὐτοῦς, οὗτος νὰ λαμβάνῃ τὸ ἐπιτίμιον ὅπου περιέχει ὁ Κανὼν ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον παραφθεῖρει, ἢ ἀναιρεῖ. Ἦτοι ἂν ὁ Κανὼν περιέχῃ καὶ ὀρίζῃ ἀφορισμὸν, ἢ καθάρσειν, ἢ ἀνάθεμα, ταῦτα νὰ λαμβάνῃ καὶ ὁ τοῦτον διαφθεῖρων καὶ ἀναιρῶν, ἵνα θεραπεύσῃ τὸ σφάλμα τοῦ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἴδιον Κανόνα, εἰς τὸν ὁποῖον ἔσφαλε (2). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν π. ἀποστολ. καὶ τὸν ἀ. τῆς δ'. καὶ τὰ εἰς τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας προλεγόμενα.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἐπειδὴ ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς, τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ Οἰκουμενικῇ Ἀποστ. ἐκ. ιη. εθ. τῆς ς. κς. Βασιλ. εθ. κζ. προσεφώνησε Συνόδῳ, ὥστε τοὺς ἐν κλήρῳ καταλεγόμενους, καὶ ἄλλοις τὰ θεῖα διαπορμύοντας καθαροὺς ἀποφῆναι καὶ λειτουργοὺς ἀμώμους, καὶ τῆς νοερᾶς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ θύματος καὶ ἀρχιερέως θυσίας ἀξίους, ἀνακαθᾶραι τε τὰ ἐξ ἀθέσμων γάμων τούτοις ἐπιτρεθέντα μίση. Πρὸς τοῦτω δὲ, τῶν μὲν τῆς Ρωμαίων ἀγιωτάτης ἐκκλησίας, τὸν τῆς ἀκριβείας τηρηθῆναι Κανόνα προτιθεμένων. Τῶν δὲ ὑπὸ τὸν τῆς Θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως θρόνον, τὸν τῆς φιλανθρωπίας καὶ συμπαθείας εἰς ἓν, ἀμφοτέρω μίξαντες πατρικῶς ὁμοῦ καὶ Θεοφιλῶς, ὡς μήτε τὸ πρῶτον ἐκλυτον, μήτε στύφον τὸ αὐστηρὸν καταλείψομεν. Καὶ μάλιστα τοῦ ἐξ ἀγνοίας πτώματος εἰς οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν πλῆθος διήκοντος. Συνορῶμεν, ὥστε, τοὺς μὲν δυσὶ γάμοις περιπαρέντας, καὶ μέχρι τῆς πεντεκαίδεκάτης τοῦ διεληθόντος Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης τετάρτης Ἰνδικτιῶνος, ἔτους ἑξακισχιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἐννενηκостоῦ ἐννάτου, δουλωθέντας τῇ ἀμαρτίᾳ, καὶ μὴ ἐκνήψαι ταύτης προελομένους, καθαιρέσει κανονικῇ ὑποβαλεῖν. Τοὺς δὲ τῷ τοιούτῳ μὲν τῆς διγαμίας πάθει περιπαρέντας, πρὸ δὲ τῆς ἡμῶν ἐπιγνώσεως τὸ συμφέρον ἐπεγνωκότας, καὶ τὸ κακὸν ἐξ αὐτῶν περικόψαντας, καὶ πόρρω τὴν ξένην ταύτην καὶ νόθον συμπλοκὴν ἐκδιώξαντας. Ἡ καὶ ὧν αἱ κατὰ δεύτερον γάμον γυναῖκες ἤδη τετελευτήκασιν, εἰ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἐπιστροφὴν εἶδον, μεταμαθόντες τὴν σωφροσύνην, καὶ τῶν πρώην αὐτοῖς παρανομηθέντων ταχέως ἐπιλαθόμενοι, εἴτε Πρεσβύτεροι, εἴτε Διάκονοι ὄντες τυγχάνοιεν τούτους ἔδοξε πεπαῦσθαι μὲν πάσης ἱερατικῆς λειτουργίας, ἢτοι ἐνεργείας, ἤδη ἐπὶ ρητὸν τινα χρόνον ἐπιτιμηθέντας. Τῆς δὲ τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν καὶ στάσιν μετέχειν, ἀρκουμένους τῇ προεδρίᾳ, καὶ προσκλαίοντας τῷ Κυρίῳ συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα· εὐλογεῖν γὰρ ἕτερον τὸν τὰ οἰκεῖα τημελεῖν ὀφείλοντα τραύματα, ἀνακόλουθον. Τοὺς δὲ γαμετῇ μὲν μιᾷ συναφθέντας, χήρα δὲ ἢ προσληφθεῖσα ἐτύγχανεν ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμῳ ἐνὶ παρανόμῳ (3) προσομιλήσαντας, τοῦτ' ἐστὶ Πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ὑποδιακόνους, ἤδη ἐπὶ βραχὺν τινα χρόνον εἰρχθέντας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας καὶ ἐπιτιμηθέντας, αἵτις ἐν τοῖς οἰκειοῖς ἀποκατασταθῆναι βαθμοῖς, μηδαμῶς ἐν ἑτέρῳ μείζονι προκόπτοντας βαθμῶ, προδήλως διαλυθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀθέσμου συνοικεσίου. Ταῦτα δὲ ἐπὶ τοῖς καταληφθεῖσι μέχρι τῆς πεντε-

(1) Ἐξαιροῦνται μερικοὶ Κανόνες τινῶν τοπικῶν Συνόδων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπεσφραγίσθησαν τόσον, ὅσον ἐδιωρθώθησαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐβελτιώθησαν ἀπὸ τῆ παρούσας Σύνοδος. Οἷον ὁ δ'. καὶ γ'. Καρθ. ἀπὸ τὸν ιγ'. ταύτης Κανόνα, ὁ ιε. Νεοκαισαρείας, ἀπὸ τὸν ις'. ὁ μθ. Καρθ. ἀπὸ τὸν κθ'. αὐτῆς, καὶ ἄλλοι ὁμοίως ἀπὸ ἄλλους. Σημειῶσαι δὲ ὅτι οἱ Κανόνες τοῦ Νηστευτοῦ, ἀγκυκαλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Κανόνος τούτου δὲν ἀναφέρονται. (δὲν ἤξεύρω διὰ ποίαν αἰτίαν, ἴσως δὲ διὰ τὴν συγκατάθεσιν ὅπου κάμνουσιν) ὁμοῦς ἐδέχθησαν παρὰ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Νηστευτοῦ. Ὅμοίως ἐδέχθησαν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ὑστερον γεγονότες Κανόνες τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, καὶ αἱ Κανονικαὶ ἐρωταποκρίσεις αἱ ἐπὶ Νικολάου.

(2) Ποῖα δὲ εἶναι ἡ Σύνοδος ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐθις συναχθεῖσα ἐπὶ Νεκταρίου, περὶ τῆς λέγει ὁ παρῶν Κανὼν, ὅρα ταύτην μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ. Πρὸς τούτοις, σημειῶσαι ὅτι Τιμοθέου τοῦ προτέρου ὀνομάζει τοὺς Κανόνας ὁ Κανὼν οὗτος, πρὸς διαφορὰν Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τοῦ καλούμενου Αἰλαύρου, ὃς ἦν ἐπὶ τῆς δ'. Συνόδου, ὑστερώτερος ἐκεῖνου δηλαδὴ. Σημειῶσαι

δὲ καὶ ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Λατίνοι κατηγοροῦσι τὴν παρούσαν Σύνοδον, διατὶ δὲν ἀναφέρει τὰς ἐν τῇ Δύσει γενομένας τοπικὰς Συνόδους, οὔτε τοὺς Κανόνας ἐκεῖνων, τοὺς ὅποιους ἐσύλλεξεν ὁ Βαρθολομαῖος Καραντζᾶς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πρὸ αὐτοῦ; Πρὸς τοῦτο, λέγω, ἀποκρινόμεθα. Ὅτι ἡ Σύνοδος ἀπηρέθησε μὲν τοὺς Κανόνας ἐκεῖνους τῶν Συνόδων καὶ Πατέρων, ὅσοι ἦσαν εἰς χρῆσιν τῆς Ἐκκλησίας, συνεδέχθη δὲ ἐν ταύτῃ καὶ τοὺς Κανόνας τῶν ἐν τῇ Δύσει τοπικῶν, ὅσοι συμφωνοῦσι μὲ τοὺς Κανόνας τῶν Οἰκουμενικῶν. Καὶ ἀπλῶς, καθὼς ἢ ἐ. Οἰκουμενικῇ ἐδέχθη τὰ τοῦ Ἀδγουστίνου καὶ Ἀμβροσίου τῶν Δυτικῶν, οὐ μὴν ἀπλῶς, ἀλλ' ὅσα περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ πρὸς ἔλεγχον ἐξέτετο τῶν αἰρετικῶν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ ὀρθὰ τῶν ἐν τῇ Δύσει Συνόδων δεχόμεθα, οὐχὶ δὲ πάντα, καθ' ὅτι ὁ Ρώμης πολλὰ εἰς αὐτὰς θεοπίττει ἀλλάκατα. Ὅθεν καὶ οἱ πλείονες τῶν ἐν τῇ Δύσει τοπικῶν ἔσφαλον, καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν προήλθεν ἡ προσθήκη ἐν τῷ Συμβόλῳ, τὸ πρῶτον καὶ ἑσχατὸν τῶν κακῶν, καὶ τοῦ σχίσματος προκαταρκτικώτατον αἴτιον.

(3) Ἐν ἄλλοις οὐχ εὐρίσκειται τὸ, παρανόμῳ.

καιδεκάτης, ὡς εἶρηται τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, τῆς τετάρτης Ἰνδικτιῶνος ἐν τοῖς προδηλωθεῖσι πταισμασι, καὶ μόνον ἱερατικοῖς ἐτυπώσμεν, ὀρίζοντες ἀπὸ τοῦ παρόντος, καὶ ἀνανεούμενοι τὸν Κανόνα τὸν διαγορεύοντα, τὸν δυσὶ γάμοις συμπλακέντα μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ πηλακὴν κτησάμενον, «μὴ δύνασθαι εἶναι Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. Ὁσαύτως καὶ τὸν χήραν λαβάνοντα, ἢ ἐκβεβηλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, μὴ δύνασθαι εἶναι Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ».

Ἑρμηνεία.

Οἱ πατέρες τῆς πρῶτης Συνόδου, καὶ τὸ γινόμενον τότε κακὸν διορθούμενοι, καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀσφλιζόμενοι, τὸν παρόντα οἰκονομικὸν κανόνα ἐξέδωκαν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Βασιλεὺς παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ καθάρσιν τοὺς τότε ἱερωμένους ἀπὸ τὰς ἀκαθαρσίας τῶν ἀθέσμων γάμων, καὶ παρανόμων, εἰς τοὺς ὁποίους περιέπεσαν· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἕνα μέρος, οἱ τοῦ Ρώμης τοποτηρηταὶ ἐπρότειναν νὰ φυλαχθῇ ἡ ἀκρίβεια τῶν Κανόνων εἰς αὐτοὺς, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο, οἱ ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοποι ἔλεγαν νὰ γένη συγκατάβασις καὶ φιλανθρωπία εἰς αὐτοὺς, αὐτοὶ συγκεράσαντες ὁμοῦ καὶ τὰ δύο, τὴν ἀκρίβειαν, λέγω, μὲ τὴν συγκατάβασιν (καὶ μάλιστα διατὶ πολὺ πλῆθος τῶν τότε ἱερωμένων εἰς τοιοῦτους περιέπεσαν γάμους ἐξ ἀγνοίας), διὰ τὴν παρεκάλεσιν τοῦ Βασιλέως, ὤρισαν, ὅτι, ὅσοι μὲν ἱερωμένοι δευτεροῦπανδρευθέντες ἔμειναν ἀμετανόητοι ἕως τοῦ καιροῦ τῆς Συνόδου ταύτης, καὶ δὲν ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τοὺς παρανόμους γάμους, οὗτοι νὰ καθαιρῶνται παντελῶς, καὶ λαϊκοὶ νὰ γίνωνται. Ὅσοι δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου δίγαμοι ἱερωμένοι, Πρεσβύτεροι δηλαδὴ, ἢ Διάκονοι, πρὸ τοῦ νὰ γένη ἡ Σύνοδος μετενόησαν καὶ ἐχώρισαν ἀπὸ λόγου των τὸν παρῆνομον γάμον αὐτὸν, ἢ καὶ μὲ τὸ νὰ ἀπέθαναν αἱ δεύτεραι γυναῖκες των, ἐπεστράφησαν εἰς σωφροσύνην καὶ μετάνοιαν, οὗτοι, λέγω, ἐκρίθη εὐλογον νὰ παύουσι μὲν ἀπὸ τοῦ νὰ ἱεουργῶσι τὰ τῆς ἱερωσύνης ἕως εἰς ἕνα διωρισμένον καιροῦ διάστημα, νὰ μετέχουσι δὲ τὴν ἕξω τοῦ βήματος τιμὴν τῆς μετὰ τῶν ἱερωμένων καθέδρας καὶ στάσεως, προσκλαίοντες εἰς τὸν Θεόν, διὰ νὰ συγχωρηθῇ τὸ ἐξ ἀγνοίας αὐτῶν ἀνόμημα, καὶ μηδένα εὐλογοῦντες. Διότι δὲν εἶναι πρέπον νὰ δίδῃ εὐλογίαν εἰς ἄλλους, ἐκεῖνος ὁποῦ χρεωστῆ νὰ ἰατρεύῃ διὰ τῆς μετανοίας τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς του, καθὼς λέγει ὁ κζ'. Κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ὅσοι δὲ πάλιν Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι, ἔλαβον εἰς γυναῖκα χήραν, ἢ ὅσοι, ὕστερα ἀφ' οὗ ἐχειροτονήθησαν, ὑπανδρεύθησαν, καὶ οὗτοι παρομοίως, ἀφ' οὗ ἀργήσουσιν ἀπὸ κάθε ἱεροπραξίαν ὀλίγον καιρὸν, πάλιν νὰ ἐνεργοῦσι τὰ τῆς ἱερωσύνης, ὅμως εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν νὰ μὴ ἀναβαίνουσιν, ἀλλ' εἰς τοὺς βῆθμους ὁποῦ εὐρέθη ὁ καθ' ἕνα ἐξ αὐτῶν, ἐκεῖ νὰ μένη. Πλὴν τοῦτο νὰ γένη ἀφ' οὗ χωρίσουσιν τὰ παράνομα συνοικέσια. Ταῦτα ὀρίσαντες οἰκονομικῶς, καὶ κατὰ συγκατάβασιν οἱ Πατέρες οὗτοι διὰ τοὺς προδηλωθέντας ἱερωμένους, ἀνανεοῦσιν, ἤτοι ψηφίζουσι νὰ ἔχουσι τὸ κύρος εἰς τὸ ἐξῆς οἱ Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὁ ιζ'. καὶ ιθ'. δηλ. οὗς καὶ ἐκθέτουσιν αὐτολεξεί, τῶν ὁποίων ὅρα τὴν ἑρμηνείαν, ὁμοῦ καὶ τὴν τοῦ ιθ'. Ἀποστολικῶς.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος καὶ Ὑποδιάκονος, ἢ Ἀναγνώστης ἢ Ψάλτης, ἢ Θυρωρὸς, γυναῖκα ἀφιερωμένη Θεῷ μιχθεῖη, καθαιρείσθω, ὡς τὴν νύμφην τοῦ Θεοῦ διαφθείρας. Εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν καθαιρεῖ μὲν τοὺς Κληρικοὺς ὁποῦ πορνεύουν μὲ ἀφιερωμένην γυναῖκα εἰς τὸν Θεόν, ἤτοι καλογραίαν, ἀφορίζει δὲ τοὺς τοῦτο ποιήσαντας λαϊκοὺς, ὡσάν ὁποῦ διέφθειραν τὴν νύμφην τοῦ νυμφίου τῶν ψυχῶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, εἴτε παρθένος οὖσα αὕτη πρότερον, ἔγινε καλογραία, εἴτε καὶ χήρα. Οὐ μόνον δὲ ἐάν μὲ καλογραίαν πορνεύσουσιν οἱ ἱερωμένοι καὶ Κληρικοὶ καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ ἐάν πορνεύσουσιν μὲ λαϊκὴν. Ἀναγνώστη καὶ τὸν κέ. Ἀποστολικὸν καὶ τὸν ιζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῷ τῶν ἐν τῷ Κανόνι ἐμφερομένων ἀνυπόπτων προσώπων ἐκτὸς διάγων, γυναῖκα κεκτήσθω, ἢ θεραπαινίδα, τὸ ἀνεπίληπτον ἑαυτῷ ἐντεῦθεν τηρῶν. Εἰ δὲ παραβαίνει τὰ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντα, καθαιρείσθω. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ οἱ εὐνοῦχοι παραφυλαττέσθωσαν, τὸ ἀμεμπτὸν ἑαυτοῖς προνοούμενοι. Παραβαίνοντες δὲ, εἰ μὲν Κληρικοὶ εἴεν, καθαιρείσθωσαν, εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ διορισμὸς τοῦ παρόντος Κανόνος αὐτὸς ἐστίν. Κάνενος ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους διάγων σεμνῶς, ἀ: μὴ ἔχη γυναῖκα συνείσακτον εἰς τὸν οἶκόν του, ἢ δούλην, ἕξω ἀπὸ τὰ ἀνύποπτα πρόσωπα ὁποῦ περιέχει ὁ Κανὼν, δηλ.

Ἀποστολ. κέ. τῆς δ. θ'. τῆς δ'. ιζ'. τῆς ε'. κά. μ'. μδ'. μέ. τῆς ἐν Ἀγκυρ. ιθ'. τῆς ἐν Νεοκαισ. θ'. Βασιλ. γ'. ε'. ιζ'. ιθ'. κ'. λδ'. νά. ξ'. ο'.

Τῆς γ'. τῆς ζ'. ιθ'. κβ'. τῆς ἐν Ἀκρόρ. ιθ'. τῆς Καρ. μέ. Βασιλ. πθ'.

ὁ γ'. τῆς α'. Συνόδου, ἄτινά ἐστι, μήτηρ, καὶ ἀδελφὴ καὶ θεία, εἴτε ἀπὸ τὸν πατέρα, εἴτε ἀπὸ τὴν μητέρα διὰ τὴν φυλάττη τὸν ἑαυτὸν του ἀκατηγόρητον κοντὰ εἰς τὸν λαόν. Ὅποιος δὲ ἀπὸ τούτους παραβῆ τὸν Κανόνα τοῦτον, ἄς καθαίρεται. Ὅμοίως δὲ καὶ οἱ εὐνοῦχοι, φυλάττοντες καὶ αὐτοὶ τὸ ἀκατηγόρητον εἰς τὸν ἑαυτὸν τους, ἄς μὴ συγκατοικοῦν μὲ ὑποπτα πρόσωπα. Εἰ δὲ τοῦτο ἤθελαν τολμήσου, Κληρικοὶ μὲν ὄντες (ὡς ἀκουσίως εὐνουχισθέντες δηλ. ἢ ἐκ φύσεως), ἄς καθίρωνται, λαϊκοὶ δὲ, ἄς ἀφορίζωνται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν γ'. τῆς πρώτης.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς Ἀποστολικαῖς Κανόσιν εἴρηται τῶν εἰς Κλῆρον προαγομένων ἀγάμων μόνους Ἀναγνώστας καὶ Ψάλτας γαμεῖν, καὶ ἡμεῖς τούτου παραφυλάττοντες, ὀρίζομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν μηδαμῶς Ὑποδιάκονον, ἢ Διάκονον, ἢ Πρεσβύτερον, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροτονίαν, ἔχειν ἄδειαν γαμικὸν ἑαυτῷ συνιστᾶν συνοικέσιον· εἰ δὲ τοῦτο τολμήσῃ ποιῆσαι, καθαιρείσθω. Εἰ δὲ βούλοιτό τις τῶν εἰς Κλῆρον προερχομένων, γάμου νόμῳ συνάπτεσθαι γυναικί, πρὸ τῆς τοῦ Ὑποδιακόνου, ἢ Διακόνου, ἢ Πρεσβυτέρου χειροτονίας τοῦτο πραττέτω.

Ἀποστ. κς'.
τῆς δ'. δ'. ἐ.
τῆς Ἀγκ. γ'.
τῆς Καρ. ιθ'.
λγ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ὁ κς' τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Κανῶν διορίζεται, ὅτι μόνοι οἱ Ἀναγνώσται καὶ Ψάλται νὰ ὑπανδρεύωνται ἀφ' οὗ χειροθετηθοῦν, τοῦτον καὶ οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ταύτης ἐπικυροῦντες διὰ τοῦ παρόντος, ὀρίζουσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κἀνένας Ὑποδιάκονος, ἢ Διάκονος, ἢ Πρεσβύτερος ἀφ' οὗ χειροτονηθῆ, νὰ μὴ ἔχη ἄδειαν νὰ ὑπανδρεύεται. Εἰ δὲ καὶ κάμη τοῦτο, νὰ καθαίρεται (1)· εἰ δὲ θέλοι τινὰς ἐκ τούτων νὰ ὑπανδρευθῆ, ἄς ὑπανδρεύεται πρὸ τῆς χειροτονίας τοῦ Ὑποδιακόνου, Διακόνου καὶ Πρεσβυτέρου.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν ἐν τισι τῶν Ἐκκλησιῶν, Διακόνους τυγχάνειν, ὑφίκια ἐκκλησιαστικὰ ἔχοντας, ἐντεῦθεν τε τινὰς αὐτῶν ἀυθαδεία καὶ αὐτονομία κεχρημένους πρὸ τῶν Πρεσβυτέρων καθέζεσθαι, ὀρίζομεν ὥστε τὸν Διάκονον κἀν ἐν ἀξιώματι, τοῦτ' ἐστὶν ἐν ὑφίκίᾳ τῷ οἰκῷ ποτε ἐκκλησιαστικῷ τυγχάνη, τὸν τοιοῦτον μὴ πρὸ τοῦ Πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἐκτὸς, εἰ μὴ τὸ πρόσωπον ἐπέχων τοῦ οἰκείου Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ἐν ἑτέρᾳ πόλει παραγένηται ἐπὶ τινι κεφαλαίῳ. Τότε γὰρ ὡς τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληρῶν, τιμηθήσεται. Εἰ δὲ τις τοιοῦτο τολμήσῃ, τυραννικῶς χρώμενος θράσει, διαπράξεσθαι, ὁ τοιοῦτος ἐκ τοῦ οἰκείου καταβιβασθεὶς βαθμοῦ, ἔσχατος πάντων γινέσθω τοῦ ἐν ὑπερ καταλέγεται τάγματος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίᾳ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν παραινούντος, μὴ χαίρειν ταῖς πρωτοκλησίαις κατὰ τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ Εὐαγγελιστῇ Λουκᾷ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ κειμένην διδασκαλίαν. [Λουκ. ιδ'. 7.] Ἐλεγε γὰρ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν τοιάνδε· Ὅταν κληθῆς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῆς εἰς τὴν πρωτοκλησίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου, ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἔλθῶν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι· Δὲς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν· ἀλλ' ὅταν κληθῆς, ἀνάπεσαι εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκῶς, εἴπῃ σοι· Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον. Τότε ἔσται σοι δόξα

τῆς α'. ιθ'. τῆς ἐν Λαοδ. κ'.

(1) «Δι' δ, τόσον ἢ β'. διάταξις τοῦ α. τίτλ. τῶν Νεαρῶν (Φώτ. τίτλ. θ'. κεφ. κή.) θεσπίζει ὅτι ὁ χειροτονῶν ἄγαμον, πρέπει νὰ τὸν ἐρωτᾷ, ἂν δύναται νὰ ζήσῃ μὲ σωφροσύνην καὶ παρθενίαν, καὶ ὅτι, νὰ ἐκβάλλεται τῆς ἐπισκοπῆς, ὅποιος Ἐπίσκοπος δώσῃ ἄδειαν εἰς Ὑποδιάκονον ἢ Διάκονον νὰ ὑπανδρευθῆ μετὰ τὴν χειροτονίαν, ὅσον καὶ ἡ ζ'. Νεαρὰ Λέοντος προσθέτει, ὅτι ἂν στέρξῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Ἀρχιερέως ὁ ὑποψήφιος, νὰ χειροτονηθῆ. Ὁ δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν δούς ἄδειαν νὰ ὑπανδρευθῆ Διάκονος, νὰ καθαίρεται.» Ἡ δὲ μδ'. Διάταξις τοῦ γ'. τίτλ. θεσπίζει, «ὅτι τὰ παιδία ὅπου γεννήσονται οἱ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὑπανδρευθέντες Ἱερεῖς, Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι, νὰ μὴ λογίζωνται οὔτε ὡς φυσικὰ παιδία, οὔτε ὡς νόθα, ἀλλ' οὔτε νὰ ἔμπορῶν νὰ λάβουν τι ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους πατέρας των, ἢ ὡς κληρονομίαν, ἢ ὡς δωρεάν, ἢ ἐσχηματισμένον δάνειον, ἢ ἄλλην τινὰ ἐνοχίαν, οὔτε αὐτὰ, οὔτε αἱ μητέρες των· ἀλλὰ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν νὰ λαμβάνῃ ἢ κατ' αὐτοὺς Ἐκ-

κλησία. Οἱ τοιοῦτοι δὲ παράνομοι, ἀφ' οὗ γυμνωθοῦν τῆς ἱερωσύνης, οὔτε εἰς ἀξίωμα κοσμικὸν νὰ ἀναβιβάζωνται ἢ στρατείας, ἀλλὰ νὰ ἀπερνοῦν ὅλην τὴν ζωὴν ἰδιωτῶν καὶ εὐτελεῖς (Φώτ. αὐτόθ.). Διατι δὲ οὗτοι δὲν ἔμπορῶν μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ ὑπανδρευθοῦν; λέγει τὴν αἰτίαν ἢ τρίτη Νεαρὰ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, οὕτω διορίζουσα· Δὲν εἶναι ἄξιον καὶ πρέπον αὐτοὶ ἀφ' οὗ ὑψωθοῦν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάβασιν τῆς ἱερωσύνης ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ταπεινότητα τοῦ γάμου, νὰ γυρίζουν πάλιν εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ μάλιστα τὸ ἐναντίον πρέπει νὰ γίνεται. Ἦγουν ὑστερα ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ταπεινότητα τοῦ γάμου, (ἢ τοὶ ἀφ' οὗ ὑπανδρευθοῦν), νὰ ἀναβαίνουν εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς θείας ἱερωσύνης ἀνάβασιν, οἱ δὲ μὴ οὕτω ποιούντες, καθαιρεθήσονται. (Ἔρα ταῦτα, ἀποκρ. λς'. Βαλσαμῶνος σελ. 384. τῆς Γιοῦρ.) Σημειῶσαι δὲ πρὸς τούτοις τὸ αὐστηρότερον, ὅτι ἡ ζ'. καὶ ἡ Νεαρὰ τοῦ Λέοντος προστάζουν, καὶ στατικῶς νὰ φεροῦν τὸ σχῆμα ἐκεῖνοι οἱ Κληρικοὶ καὶ Μοναχοὶ ὅπου ρίψουν τὸ σχῆμα, καὶ γένουν λαϊκοί. α

ἐνώπιον τῶν συγκακκειμένων σοι· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται». Τὸ δὲ αὐτὸ φυλαχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ταγμάτων, ἐπειδὴ τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωματῶν, κρείττονα τὰ πνευματικὰ ἐπιστάμεθα.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι, ἐπειδὴ διάκονοί τινες, μὲ τὸ νὰ ἔχουν ὀφθίμια ἐκκλησιαστικὰ (τὰ ὑποῖα ἀρχοντικά οὐνομάζονται καὶ τιμαὶ, καὶ ἀφορμαὶ πορισμοῦ, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, οἳ εἰσι τὰ τῶν ἐξωκατακλήλων Κληρικῶν, Οἰκονόμου δηλ. μεγάλου, Σακελλαρίου μεγάλου, Σκευοφύλακος, Χαρτοφύλακος, μικροῦ Σακελλαρίου, καὶ πρωτεκδίκου) ἀθροισθῶσι καὶ καθίσουσιν ἀνώτερα ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους, εἰς τὸ ἐξῆς πλέον κἀνέναν Διάκονος, εἰς τὸ ὁποῖονδῆποτε ἐκκλησιαστικὸν ὀφθίμιον εὐρισκόμενος, νὰ μὴν προκαθίξῃ ἀνώτερα ἀπὸ τὸν Πρεσβύτερον, ἔξω μόνον ἀνίτως ἐπιφέρων πρόσωπον Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ἀποσταλῆ εἰς ἄλλον τόπον, διὰ καμμίαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν. Τότε γὰρ θέλει προτιμηθῆ περισσώτερον ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους, ὅχι καθ' ὃ Διάκονος, ἀλλὰ καθ' ὃ ἐπιφέρει τόπον τοῦ Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ὡς εἶπομεν. Ὅστις δὲ Διάκονος, θρασύτητα τυραννικῶς μεταχειρισθῆς, προκαθίσει τοῦ Πρεσβυτέρου, οὗτος, εἴαν τυχὸν προτιμᾶται ἀπὸ τοὺς ἄλλους δημοδομήτους Διακόνους τοῦ, νὰ γίνετα ἔσχατος καὶ κατώτατος πάντων τῶν Διακόνων. Διότι ὁ Κύριος μᾶς διδάσκει νὰ μὴν χαίρωμεν εἰς τὰς πρωτοκαθεδρίας, ἐν τῷ Ἱερῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ· «Ἐλεγε γὰρ αὐτὸς παραβολὴν τιαυτήν εἰς ἐκείνους ὅπου καλοῦνται εἰς τὰ δεῖπνα, καὶ ἄριστα· Ἄνθρωπε, ὅταν καλεσθῆς ἀπὸ κἀνέναν εἰς γάμον, μὴν καθίσῃς εἰς τὸν πρῶτον τόπον. Μήπως εἶναι ἄλλος καλλιώτερος ἀπὸ λόγου σου καλεσμένος, καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ὅπου καὶ ἐσένα καὶ ἐκεῖνον ἐκάλεσε, σοῦ εἰπῆ· Ὁς τόπον νὰ καθίσῃ οὗτος. Καὶ τότε θέλει κατέβῃς μὲ ἐντροπὴν σου εἰς τὸν κατώτερον τόπον. Ἄλλ' ὅταν καλεσθῆς, κάθισαι εἰς τὸν κάτω τόπον, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος ὅπου σὲ ἐκάλεσε νὰ σοῦ εἰπῆ, φίλε μου, ἀνέβῃ εἰς τὸν ἀνώτερον τόπον, καὶ κάθισον. Καὶ τότε θέλει σοῦ προξενηθῆ δόξα ἔμπροσθεν εἰς ὅλους τοὺς καθημένους εἰς τὴν τράπεζαν. Διότι ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται. Οὐ μόνον δὲ οἱ Διάκονοι δὲν πρέπει νὰ προτιμῶνται τῶν Πρεσβυτέρων καὶ νὰ προκαθίζονται, ἀλλ' οὐ δὲ τὰ λοιπὰ κατώτερα τῶν Ἱερωμένων, καὶ Κληρικῶν τάγματα, δὲν πρέπει νὰ προκαθίζονται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα τάγματα.» Οὕτε οἱ Ὑποδιάκονοι δηλ. τῶν Διακόνων, οὕτε οἱ Ἀναγνώσται τῶν Ὑποδιακόνων. Ἐπειδὴ, ἂν εἰς τὰ κοσμικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ἀξιώματα, οἱ κατώτεροι κατὰ τὸ ἀξίωμα δὲν προκἀθηνται, οὕτε προτιμῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους, καὶ μεῖζον ἀξίωμα ἔχοντας, πόσω μάλλον πρέπει τοῦτο νὰ φυλάττεται εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ κατὰ Θεῖαν χάριν τοῦ Πνεύματος δωρούμενα ἀξιώματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνώτερα καὶ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ κοσμικὰ. (1) Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἱ. τῆς. α'.

ΚΑΝΩΝ Η'.

Ἐν πᾶσι τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν θεσπισθέντα καὶ ἡμεῖς κρατεῖν βουλόμενοι, ἀνανεοῦμεν καὶ τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα καθ' ἕκαστον ἔτος συνόδους τῶν ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ γίνεσθαι Ἐπισκόπων, ἐνθα ἂν ὁ τῆς Μητροπόλεως δοκιμάσῃ Ἐπίσκοπος. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τε τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς, διὰ τε τὰς προσπιπτούσας ἑτέρας αἰτίας, ἀδυνάτως οἱ τῶν ἐκκλησιῶν πρόεδροι ἔχουσιν, δις τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς συνόδους ποιεῖσθαι, ἔδοξεν ὡς τρόπων παντὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους τὴν τῶν προγεγραμμένων Ἐπισκόπων διὰ τὰ, ὡς εἰκὸς, ἀναφυόμενα ἐκκλησιαστικὰ κεφάλαια ἐκάστη ἐπαρχίᾳ, γίνεσθαι Σύνοδον, ἀπὸ τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑορτῆς, καὶ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐκάστου ἔτους, κατὰ τὸν τόπον, ὃν ὁ τῆς Μητροπόλεως, καθὰ προεῖρηται, δοκιμάσει Ἐπίσκοπος. Τοὺς δὲ μὴ συνιόντας Ἐπισκόπους, ἐνδημοῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, καὶ ταῦτα ἐν ὑγείᾳ διάγοντας, καὶ πάσης ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαίας ἀσχολίας ὄντας ἐλευθέρους, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.

Ἀποστ. λζ'. τῆς α'. ε'. τῆς δ'. ιθ'. τῆς ζ'. ς'. τῆς Ἀντιοχ. κ'. τῆς Καρθ. κς'. πα. πδ'. πε. ρδ'.

Ἑρμηνεία.

Οἱ Πατέρες οὗτοι βεβαιοῦσι μὲν καὶ ἀνανεοῦσι τὸν Κανόνα τῶν πρὸ αὐτῶν ἁγίων Πατέρων, τὸν προστάζοντα νὰ γίνωνται καθ' ἕκαστον χρόνον δύο Σύνοδοι εἰς κάθε ἐπαρχίαν. Ἐπειδὴ δὲ δυσκολεύονται οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ συναθροίζωνται δύο φοραῖς τὸν χρόνον, διὰ τὰς ἐπιδρομὰς καὶ φόβους τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν, καὶ διὰ τὰς ἄλλας καιρικὰς περιστάσεις, ἐξέπικντος καὶ μὲ ἀπαραίτητον τρόπον προστάζουσι νὰ γίνετα Σύνοδος Ἐπι-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ Βαλσαμῶν (ἀποκρ. ξά. σελ. 392. τοῦ Γιοῦρ. Γραικ.) φέρων τὸν παρόντα Κανόνα εἰς μαρτυρίαν, λέγει, ὅτι ὁ Ἀναγνώστης ὅπου λάβει ἐπιτροπὴν παρὰ Ἡγουμένου νὰ κυβερνᾷ τὰ Μοναστηριακὰ πράγματα, δὲν πρέπει νὰ προκαθίξεται

τῶν Ἱερῶν, ἢ νὰ μνημονεύεται μετὰ τὸν Ἡγουμένον ἐν ταῖς ἀκολουθίαις, παρὰ μόνον, ἂν αὐτὸς ὑπάγῃ εἰς κἀνένα μέρος, καὶ ἀναπληροῖ ἐν αὐτῷ τὸν τοῦ Καθηγουμένου τόπον.

σκόπων, μίαν φοράν τὸν χρόνον εἰς κάθε ἐπαρχίαν, διὰ νὰ θεωροῦν καὶ νὰ διορθώουσι τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις ὅπου συμβαίνουν· ἡ Σύνοδος δὲ αὕτη νὰ γίνεταί, κατὰ τὸν καιρὸν μὲν, τὸν ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πάσχα, ἕως τὸ τέλος τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, κατὰ τὸν τόπον δὲ ἐκεῖνον, ὅπου ἤθελεν εὑρεῖ εὐλογον ὁ Μητροπολίτης τῆς κάθε Ἐπαρχίας. Ὅσοι δὲ Ἐπίσκοποι, εὐρισκόμενοι εἰς τὰς ἐπισκοπὰς των, καὶ ὑγιεῖς ὄντες, καὶ ἐλεύθεροι ἀπὸ κάθε ἀναγκαστικῆς φροντίδος, δὲν παρουσιασθῶσι εἰς τὴν Σύνοδον, οὗτοι νὰ ἐπιπλήττωνται ἀδελφικῶς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Μηδενὶ ἐξεῖναι Κληρικῶ καπηλικὸν ἐργαστήριον ἔχειν. Εἰ γὰρ τῷ τοιούτῳ εἰσιέναι ἐν καπηλίῳ οὐκ ἐπιτέτραπται, πῶσω μᾶλλον ἄλλοις ἐν τούτῳ διακονεῖσθαι, καὶ ἂ μὴ θέμις αὐτῷ ἐγχειρεῖν; εἰ δὲ τοι τοιοῦτο διαπράξῃτο, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

Ἀποστ. μβ'.
μγ'. νδ'. τῆς
ζ'. κβ'. τῆς
Λαοδ. κδ'. τῆς
Καρθ. ιη'. μζ'.
ξθ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει, ὅτι δὲν εἶναι συγκεχωρημένον εἰς κἀνέναν Κληρικὸν νὰ ἔχη καπηλεῖον, καὶ νὰ ὑπηρετῇ εἰς αὐτό. Διότι, ἀνίσως δὲν ἦναι συγκεχωρημένον εἰς αὐτὸν τὸ νὰ ἐμβαλεῖ μὲ τελειότητα εἰς καπηλεῖα, πῶσω μᾶλλον δὲν εἶναι ἄδεια εἰς αὐτὸν νὰ εὐρίσκηται μέσα εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ὑπηρετῇ τοὺς εἰσερχομένους, καὶ νὰ κάμνη ἐκεῖνα, ὅπου δὲν εἶναι πρέποντα εἰς τὸ ἐπάγγελμά του; ὅποιος δὲ τοιοῦτό τι ἤθελε μεταχειρισθῆ, ἢ ἄς παύσῃ, ἢ ἄς καθαιρέσθαι. Εἰ δὲ καὶ ἔχωντας αὐτὸς ἐδικὸν τοῦ καπηλεῖον, βάλλοι ἄλλους καὶ ὑπηρετοῦν εἰς αὐτό, τοῦτο δὲν προξενεῖ βλάβην καὶ ἐμπόδιον εἰς αὐτὸν, κατὰ τὸν Ἰωανναρῶν. Κάλλιον ὁμῶς εἶναι νὰ πωλῇ αὐτό, καὶ νὰ ἀγοράζῃ ἄλλο κτήμα σεμνότερον, καὶ μᾶλλον πρέπον εἰς τὸ ἐπάγγελμα τῶν Κληρικῶν (1). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, τόκους, ἢ τὰς λεγομένας ἑκατοστὰς λαμβάνων, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἀποστ. μδ'.
τῆς α. ιζ'. τῆς
Λαοδ. δ'. τῆς
Καρθ. ε. κ'.
Βασιλ. ιδ'.

Ὅποιος, (λέγει ὁ παρὼν Κανὼν,) Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος παίρνει διάφορα εἰς τὰ ἄσπρα ὅπου δανείσει ἢ δώδεκα, ἢ ἕξ εἰς τὰ ἐκκτὸν γρόσια, θετέον, οὗτος, ἢ ἄς παύσῃ ἀπὸ αὐτὰ, ἢ ἄν δὲν παύῃ, ἄς καθαιρέσθαι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγόμενων τάγματι, ἢ λαϊκός, τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα ἐσθιέτω, ἢ τούτοις προσοικειούσθω, ἢ ἐν νόσοις προσκαλείσθω, καὶ ἰατρείας παρ' αὐτῶν λαμβανέτω, εἰ ἐν βαλανείοις τούτοις παντελῶς συλλουέσθω. Εἰ δὲ τις τοῦτο πράξῃ ἐπιχειροῖν, εἰ μὲν Κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω, εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι κἀνέναν ἱερωμένον, ἢ λαϊκός, νὰ μὴ τρώγῃ τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων πεμπόμενα πρὸς αὐτὸν ἄζυμα, ἀλλ' οὔτε ὄλωσ νὰ φιλιώνεται μὲ αὐτούς, ἢ ὅταν εὐρίσκηται ἀσθενής, νὰ προσκαλῆ αὐτούς, καὶ νὰ δέχεται τὰς ἰατρείας αὐτῶν (2), ἢ ὄλωσ νὰ συλλούεται μαζὴ μὲ αὐτούς εἰς τὰ λουτρά. Ὅποιος δὲ τοῦτο ἤθελε κάμει, Κληρικὸς μὲν ὢν, νὰ καθαιρέσθαι, λαϊκός δὲ νὰ ἀφορίζεσθαι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζ' καὶ ο'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

Καὶ τοῦτο δὲ εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τε τῇ Ἀφρικῇ καὶ Λιβύῃ καὶ ἑτέροις τόποις, οἱ τῶν ἐκεῖσε Θεοφιλέστατοι Πρόεδροι συνοικεῖν ταῖς ἰδίαις γαμεταῖς, καὶ μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς προσελθοῦσαν χειροτονίαν, οὐ παραιτοῦνται, πρόσκομμα τοῖς ἄλλοις τιθέντες καὶ

Ἀποστ. ε. τῆς
ς'. λ'. μη'. τῆς
ἐν Γαγγ. δ'. τῆς
Καρθ. δ'. λγ'.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Ἀρμενόπουλος ἐπιτομῇ τῶν Καν. τμήμ. γ'. τίτλ. β'. ἀλλὰ καὶ ὁ Βαλσαμίων λέγουσιν, ὅτι ὁ Πατριάρχης Λουκᾶς διὰ σημειώματος ἐμπόδισε νὰ μὴ ὑπηρετοῦν Κληρικοὶ εἰς μυρεφικὰ ἐργαστήρια, ἢ εἰς λουτρά, ὡσάν ὅπου ταῦτα εἶναι ψεύδους καὶ ἀσχροκερδείας παραίτια, καὶ τοὺς Διακόνους ἐμ-

ποδίζει νὰ μὴ μεταχειρίζονται τὴν ἰατρικὴν, καὶ ἀφορίζει τοὺς Κληρικοὺς ὅπου μεταχειρίζονται κοσμικὰ καὶ δημόσια πράγματα.

(2) Δι' ὃ καὶ ὁ Χρυσόστομος συμφώνως λέγει νὰ μὴ πηγαίη τινὰς εἰς ἰατροὺς Ἑβραίους νὰ ἰατρεύεται (σελ. 360, τόμ. ε')

σκάνδαλον. Πολλῆς οὖν ἡμῖν σπουδῆς οὔσης, τοῦ πάντα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὑπὸ χεῖρα ποιμνίων διαπράττεσθαι, ἔδοξεν, ὥστε μηδαμῶς τὸ τοιοῦτον ἀπὸ τοῦ νῦν γίνεσθαι. Τοῦτο δὲ φαμέν, οὐκ ἐπ' ἀθετήσει, ἢ ἀνατροπῇ τῶν ἀποστολικῶς νενομοθετημένων, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον προκοπῆς τῶν λαῶν προμηθούμενοι, καὶ τὸ μὴ δοῦναι μῶμόν τινα κατὰ τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. Φησὶ γὰρ ὁ Θεῖος Ἀπόστολος «πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε, ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις, καὶ Ἑλλησι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι, Μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ». [ἀ. Κορινθ. θ'. 33]. Εἰ δέ τις φανερωθεῖη τὸ τοιοῦτον πράττων, καθαιρείσθω.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ἐμάθομεν, ὅτι εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ Λιβύην (ἢ μὲ δὺν ὀνόματα. ὀνομάζει τὸν αὐτὸν τόπον, καθ' ὅτι τὸ κατὰ νότον κείμενον ἐν μέρος ἀπὸ τὰ δ'. μέρη τοῦ κόσμου, Λιβύη πρότερον καλούμενον, Ἀφρικὴ μετονομάσθη ὑστερον, κατὰ τὸν Χρῦσανθον ἢ Λιβύην μὲν ὀνομάζει καθολικῶς ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέρος, Ἀφρικὴν δὲ ἰδίως, ἐπαρχίαν τινὰ ὑπ' ἐκεῖνου περιεχομένην, κατὰ τὸν Μελέτιον), καὶ εἰς ἄλλους τόπους, οἱ ἐκεῖσε Ἀρχιερεῖς, καὶ ἀφ' οὗ χειροτονηθῶν, συγκατοικοῦν μετὰ τὰς γυναῖκάς των, καὶ προξενούσι σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους. Ὅθεν ἡμεῖς σπουδάζοντες νὰ ἐνεργῶμεν πάντα τὰ πρὸς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν ἀποβλέποντα τῶν ποιμαινομένων Χριστιανῶν, ὀρίζομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, κἀνένας Ἀρχιερεῖς νὰ μὴ συγκατοικῆ μετὰ τὴν γυναῖκά του, ἀφ' οὗ χειροτονηθῆ (1). ὀρίζομεν δὲ τοῦτο, ὄχι πρὸς ἀνατροπὴν καὶ ἀθέτησιν τόσον τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι διὰ τρία τινὰ κυριώτερα αἴτια ἡ Σύνοδος αὕτη ἐμπόδισε διὰ Κανόνος Οἰκουμενικοῦ νὰ μὴ ἔχουν γυναῖκα οἱ Ἀρχιερεῖς. ἀ. Διὰ τὸ ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς μετὰ τὸ νὰ ἦναι ἐκ τῆς τελειωτικῆς τάξεως καὶ ἀνωτάτης ὄλων τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν τάξεων, πρέπει νὰ ἦναι καὶ τέλειοι εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ μάλιστα εἰς τὴν παρθενίαν καὶ καθαρότητα, ὅθεν καὶ πρὸς ἀκριβῆ σωφροσύνην τὴν ζωὴν τοὺς πρέπει νὰ διευθύνουσι. β'. διὰ τὸ ὅτι οἱ ἔχοντες γυναῖκα καὶ τέκνα Ἀρχιερεῖς, ἐχάριζαν μετὰ θανάτων εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν τὴν ἐπισκοπὴν ὡς κληρονομίαν, καὶ πολλὰ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων κακῶς διηρπάζοντο, καθὼς αὐτὸ τοῦτο φησὶν ὁ ς'. Κανὼν τῶν Ἀποστόλων. Καὶ γ'. διὰ τὸ ὅτι ἡ μερίμνα τῆς γυναικὸς, τῶν τέκνων, καὶ ὄλου τοῦ οἴκου, ἐμπόδιζεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ μεριμνῶσιν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παῦλον «ὁ ἐν γάμῳ, μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί.» Λοιπὸν διὰ νὰ μὴ γίνωνται ταῦτα πάντα τὰ ἄτοπα, ἐμπόδισεν ἀπὸ τὸν γάμον τοὺς Ἀρχιερεῖς ἢ παροῦσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ Κανόνος τούτου. Εἶπα διὰ Κανόνος Οἰκουμενικοῦ, διὰ τὸ καὶ πρὸ τῆς Συνόδου ταύτης ἐμπόδιζοντο ὁ γάμος ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, ἀπὸ μερικοῦ ὅμως, καὶ οὐκ ἀπὸ καθολικοῦ Κανόνος. Καὶ πόθεν δῆλον; ἀ. ἀπὸ τῶν θεῶν Χρυσόστομον ἐρμηνεύοντα τὸ ρητὸν τοῦ Παύλου (τὸ λέγον περὶ τῶν Ἐπισκόπων. Ἐἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ) καὶ λέγοντα. Διὰ τοῦτο εἶπε μιᾶς γυναικὸς ἀνδρα, οὐκ ἐπειδὴ τῶρα τοῦτο φυλάττεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ὁ Ἀρχιερεὺς πρέπει νὰ ἦναι ἐστολισμένος μετὰ τελείαν ἀγιωσύνην καὶ καθαρότητα, ἀλλ' ἐπειδὴ τότε πρὸς τοὺς ἐν πορνείᾳ εὐρισκομένους Ἑλληνας μέγαν ἐνομιζέτο τοῦτο, τὸ νὰ ἔχουν δηλονότι μιᾶν μόνον γυναῖκα, (λογ. β'. εἰς τὸν Ἰωβ). καὶ β'. ἀπὸ τοῦ Κανόνος τῆς ἐν Καρθαγ. τοπικῆς, τὸν δ'. καὶ γ'. ὅτινες ἐπεκράτουν εἰς τοὺς τόπους τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐδιώριζον, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι νὰ κἀμνουςιν ὄρον, ἤτοι ὑπόσχεσιν, νὰ ἀπέχουσι ἀπὸ τὰς γυναῖκάς των (μετὰ κοινὴν δηλ. συμφωνίαν καὶ τῶν γυναικῶν) ἢ παροῦσα δὲ Σύνοδος, τὸ μὲν νὰ ἀπέχουσι οἱ Ἐπίσκοποι ἀπὸ τὰς γυναῖκάς των, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον νὰ μὴ συνοικοῦσι μετὰ αὐτὰς ἐκάνονισεν διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος νὰ ἐπικρατῆ πανταχοῦ, τὸ δὲ καὶ νὰ ἀπέχουσι ἀπὸ αὐτὰς, οἱ Πρεσβύτεροι καὶ

Διάκονοι, συνεχώρησε μὲν ἐν τῷ λ'. Κανόνι, ὄχι δὲ καὶ πανταχοῦ, ἀλλὰ εἰς τοὺς τόπους μόνον τοὺς Βαρβαρικοὺς ἐκείνους διὰ τὸ ἄγριον αὐτῶν ἦθος, καὶ ἀπαγῆς τῆς πίστεως. Ὅτι δὲ ἐσυγκατοικοῦν, ὡς λέγει ἡ Σύνοδος, οἱ τοιοῦτοι μετὰ τὰς γυναῖκάς των, καὶ ἀφ' οὗ ὑπέσχοντο δῆλον ἐστὶν ἀπὸ τῶν λγ'. τῆς αὐτῆς Καρθαγέντης. Οὐκ ἐναντιόνοται δὲ ἡ παροῦσα Σύνοδος εἰς τὸν ἐ. Ἀποστολικὸν Κανόνα, ἢ εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Παύλου, οὔτε ἀνατρέπει, καὶ ἀναίρει ταῦτα ἀ. Διὰ τὸ ὅτι οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι συγχωροῦντες νὰ ἔχουν γυναῖκας οἱ Ἀρχιερεῖς, οὐ νόμον τοῦτο ἐποίησαν, ἀλλ' ἐσυγκατέβησαν εἰς τὴν ἀσθένειαν τῶν τότε, καὶ εἰς τὰ ἔθνη τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων γὰρ καὶ τῶν ἐθνικῶν οἱ Ἀρχιερεῖς γυναῖκας εἶχον. Ὅθεν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος (ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ) λέγει. «Κατάστησον Ἐπίσκοπος, εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ» οὐκ ἐπειδὴ νόμον ἔθηκε τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐσυγκατέβη εἰς τὴν πλάνην. Ἡ δὲ παροῦσα Σύνοδος, ὁρῶσα προκρίπτουσαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀνοθεύσαν τὴν πολιτείαν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὰς ἀρετὰς, ἐκάνονισεν νὰ ἀνθῆ καὶ ἡ πολιτεία τῶν Ἀρχιερέων μετὰ τὴν ἀγαμίαν καὶ σωφροσύνην. Δι' ὃ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Παύλου ἐρμηνεύων λέγει. Ὅτι τότε μόνον ἐσυγχώρησε τὸν γάμον ὁ Παῦλος, διότι ἤξευρε, πῶς εἴταν ἀνθῆσῃ μετὰ ταῦτα ἡ εὐσέβεια, αὐτὴ ἡ φύσις ἀφ' ἑαυτῆς θέλει προτιμήσῃ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἀγαμίας καὶ παρθενίας, καὶ ἡ ἐκλογὴ θέλει γένει τῶν κρειττόνων, τῶν ἀγάμων δηλαδὴ καὶ παρθένων Ἀρχιερέων β'. Ὅτι ὁ Ἀποστολικὸς Κανὼν ἐμπόδιζει μὲν τὸ νὰ ἐκβάλλῃ ὁ Ἐπίσκοπος τὴν γυναῖκά του, ἢ γονοῦν βιαίως νὰ τὴν χωρίσῃ, χωρὶς τὴν συμφωνίαν καὶ θέλησιν ἐκείνης, οὐκ ἐμπόδιζει δὲ καὶ τὸ νὰ χωρίζεται τῆς γυναικὸς μετὰ τὴν συμφωνίαν ἐκείνης. Ἡ δὲ παροῦσα Σύνοδος ἐν τῷ μθ'. Κανόνι συγχωροῦσα νὰ προχωρίζεται μετὰ κοινὴν συμφωνίαν ἢ γυνὴ τοῦ μέλλοντος γενέσθαι Ἀρχιερεὺς, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ ἐμβαίη εἰς γυναικεῖον Μοναστήριον, οὐ συγχωρεῖ ἐνταῦθα καὶ τὸ νὰ χωρίζεται βιαίως, καὶ χωρὶς τὴν θέλησιν ἢ γυνῆ. Διότι, ἐν τοῦτο ἔλεγε, προφανῶς ἤθελεν ἐναντιώνεται εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, τὰ ὅποια προστάζουσι, νὰ μὴν ὁ γάμος ἄλυτος. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο οὐ λέγει, λοιπὸν οὐτε ἐναντιώνεται, ἀλλὰ μάλλον συμφωνεῖ μετὰ τὸν Ἀποστολικόν. Καὶ συν-

ποστόλων κανόνος, τοῦ ε. δηλ., ὅστις ἀφορίζει τὸν ἐπίσκοπον ἐκεῖνον, ὅπου μὲ πρόφασιν εὐλαβείας χωρίσει βιαίως τὴν γυναῖκά του, ὅσον καὶ τῆς διαταγῆς ὅπου ξεχωριστὰ κάμνει ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Τίτον, λέγων· κα-
ταστήσεις κατὰ πλὴν πρεσβυτέρους (ἦτοι ἐπισκόπους κατὰ τὸν Χρυσόστομ. μὲ τὸ νὰ λαμβάνη, ὡς προείπο-
μεν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ α. ἀποστολικοῦ, ὁ ἐπίσκοπος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πρεσβυτέρου. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ
τὸ ἐπιφερόμενον, ὅπου λέγει ὁ ἀπόστολος, δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον κτλ.) εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναι-
κὸς ἀνὴρ, ὅχι, λέγω, τοῦτο δρίζομεν πρὸς ἀναίρεσιν αὐτῶν, ἀλλὰ φροντίζοντες διὰ τὴν σωτηρίαν, καὶ τὴν εἰς
τὰ τελειότερα προκοπὴν τῶν Χριστιανῶν, καὶ διὰ νὰ μὴ προξενούσι κατηγορίαν τινὰ ἐναντίον τῆς ἀρχιερω-
σύνης. Κἂν γὰρ οἱ συνοικοῦντες μὲ τὰς γυναῖκάς των ἀρχιερεῖς ἐν σωφροσύνῃ καὶ ἐγκρατεῖα ζῶσι, μ' ὅλον
τοῦτο ὁ κοινὸς λαὸς σκανδαλίζεται, καὶ κατηγορεῖ αὐτοὺς, ὑπολαμβάνοντας τὸ ἐναντίον ἐκ τῆς τοιαύτης αὐ-
τῶν συνοικῆσεως. Ὁ δὲ θεὸς ἀπόστολος μᾶς παραγγέλλει, ὅσα καὶ ἂν κάμνωμεν, νὰ τὰ κάμνωμεν εἰς δόξαν
Θεοῦ, καὶ νὰ μὴ γινώμεθα σκάνδαλον εἰς Ἰουδαίους, καὶ Ἑλλήνας, καὶ Χριστιανούς. Καθὼς, λέγει καὶ ἐγὼ
κατὰ πάντα εἰς ὄλους ἀρέσκω, μὲ τὸ νὰ μὴ ζητῶ τὸ ἐδικόν μου συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι.
Γίνεσθε ἐσεῖς μιμηταὶ μου, καθὼς καὶ ἐγὼ μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ. Ἄνίσως δὲ τινὰς ἀπὸ τοῦς ἀρχιερεῖς συνοι-
κῆσθαι μὲ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἃς καθαιρέται. Ὅρα καὶ τὸν ε. Ἀποστολ.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδεδοσθαι διέγνωμεν, τοὺς μέλλοντας Δια-
κόνου, ἢ Πρεσβυτέρου χειροτονίας ἀξιούσθαι, καθομολογεῖν, ὡς οὐκ ἐτι ταῖς αὐτῶν συνάπτονται γαμε-
ταῖς· ἡμεῖς τῷ ἀρχαίῳ ἐξακολουθοῦντες Κανόνι τῆς ἀποστολικῆς ἀκριβείας καὶ τάξεως, τὰ τῶν ἱερῶν ἀν-
δρῶν κατὰ νόμους συνοικῆσια, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐρρῶσθαι βουλόμεθα, μηδαμῶς αὐτῶν τὴν πρὸς γαμετάς
συνῆθειαν διαλύοντες ἢ ἀποστεροῦντες αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους κατὰ καιρὸν τὸν προσήκοντα ὁμιλίας,
ὥστε, εἴ τις ἀξίος εὐρεθῆι πρὸς χειροτονίαν Ὑποδιακόνου, ἢ Διακόνου, ἢ Πρεσβυτέρου, οὗτος μηδαμῶς
κωλύεσθαι ἐπὶ τοιοῦτον βαθμὸν ἐμβιβάζεσθαι, γαμετῇ συνοικῶν νομίμῳ. Μῆτε μὴν ἐν τῇ τῆς χειροτονίας
καιρῷ ἀπαιτεῖσθαι ὁμολογεῖν, ὡς ἀποτήσεται τῆς νομίμου πρὸς τὴν οικείαν γαμετὴν ὁμιλίας, ἵνα μὴ ἐν-
τεῦθεν τὸν ἐκ Θεοῦ νομοθετηθέντα καὶ εὐλογηθέντα τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ γάμον καθυβρίζειν ἐκβιασθῶμεν,
τῆς τοῦ Εὐαγγελίου φωνῆς βούσης· «Ἄ ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω» [Ματθ. ιθ'. β.] καὶ
τοῦ Ἀποστόλου διδάσκοντος, «τίμιον τὸν γάμον, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον.» [Ἑβρ. ιγ'. 4.] Καὶ, «δέδεσαι
γυναικί; μὴ ζήτηί λύσιν» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 27.] ἴσμεν δὲ ὡσπερ καὶ οἱ ἐν Καρθαγένῃ συνελθόντες τῆς ἐν βίῳ
σεμνότητος τῶν λειτουργῶν τιθέμενοι πρόνοιαν, ἔφασαν, ὥστε τοὺς Ὑποδιακόνους τοὺς τὰ ἱερά μυστήρια
ψηλαφῶντας καὶ τοὺς Διακόνους καὶ Πρεσβυτέρους κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους καὶ ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρα-
τεύεσθαι, ἵνα καὶ τὸ διὰ τῶν ἀποστόλων παραδοθὲν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατηθὲν, καὶ ἡμεῖς
ὁμοίως φυλάξωμεν, καιρὸν ἐπὶ παντὸς ἐπιστάμενοι πράγματος, καὶ μάλιστα νηστείας καὶ προσευχῆς.
Χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ προεδρεύοντας ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἁγίων μεταχειρήσεως ἐγκρατεῖς εἶ-
ναι ἐν πᾶσιν, ὅπως δυναθῶσιν, ὃ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπλῶς αἰτοῦσιν, ἐπιτυχεῖν. Εἴ τις οὖν τολμήσῃ παρὰ
τοὺς ἀποστολικούς κανόνας κινούμενος, τινὰς τῶν ἱερωμένων, Πρεσβυτέρων φαμέν, ἢ Διακόνων, ἢ Ὑ-
ποδιακόνων, ἀποστερεῖν τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναῖκα συναφείας τε καὶ κοινωνίας, καθαιρέσθω. Ὡσαύτως
καὶ, εἴ τις Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαβείας ἐκθάλλοι, ἀφορίζεσθω ἐπι-
μένων δὲ καθαιρέσθω.

Ἐρμηνεία.

Τοῦτο διορίζει ὁ παρῶν κανὼν «ἐπειδὴ ἐμάθομεν ὅτι εἰς τὴν Ρώμην ὡς Κανὼν φυλάττεται ἀπαράβατος,
τὸ νὰ ὁμολογοῦσιν ἐν καιρῷ τῆς χειροτονίας οἱ μέλλοντες γίνεσθαι Διάκονοι καὶ Πρεσβύτεροι, ὅτι μετὰ τὴν χει-
ροτονίαν πλέον νὰ μὴ σμίγῃσι μὲ τὰς γυναῖκάς των· ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες εἰς τὸν παλαιὸν Κανὼνα τῶν ἁγίων
ἀποστόλων, τὸν ε. δηλαδή, θέλομεν καὶ διορίζομεν νὰ μένουσι στερεὰ καὶ ἀχώριστα τὰ συνοικῆσια τῶν ἱερω-
μένων, χωρὶς νὰ χωρίζωμεν αὐτοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἀπὸ τὴν μίξιν τῶν ἰδίων των γυναικῶν, τὴν ἐν τῷ

τόμῳ εἰπεῖν, ἢ Σύνοδος αὕτη πλουτοῦσα διὰ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖτ-
τον τῆς Ἐκκλησίας προκοπὴν, ἀγάμους, ἦτοι ἱερομονάχους, διὰ
τὴν Ἀρχιερωσύνην, δὲν θέλει τοὺς ἐν γάμῳ, ὅχι διατὶ κακίζει
καὶ κατηγορεῖ τὸν γάμον, ἀλλὰ διατὶ προτιμᾷ καλλίτερον τὴν
ἀγαμίαν. Διὰ τοῦτο δέχεται εἰς τὴν Ἀρχιερωσύνην καὶ τοὺς
ὑπανδρευθέντας μὲν, χωρισθέντας δὲ τῶν γυναικῶν, ἢ μὲ τὸν
θάνατον, ἢ ἐκ συμφώνου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Καὶ δὲν λύει
αὐτὴ τὸν γάμον, ἀλλὰ χειροτονεῖ Ἀρχιερεῖα ἐκεῖνον ὅπου ἤθε-
λεν εὖρει ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ μὲ συμφωνίαν ἐλευθέρου, καὶ λυτὸν

ἀπὸ γάμον, καὶ καθαιρεῖ τὸν συγκατοικοῦντα μετὰ τὴν χειροτο-
νίαν Ἀρχιερεῖα μὲ τὴν γυναῖκά του. α'. Διατὶ ἀπὸ τὴν τοιαύ-
την πρὸς αὐτὴν συνοικῆσιν, ἡμπορεῖ νὰ ἐρεθισθῇ νὰ πέσῃ καὶ
εἰς μίξιν σαρκικὴν μὲ αὐτὴν, ἣτις δὲν εἶναι πλέον μίξιν νόμιμος
ὡς τὸ πρότερον, ἀλλὰ πορνεία καὶ μοιχεία αὕτη λογίζεται, διὰ
τὴν παράβασιν τῆς συμφωνίας καὶ ὑποσχέσεως ὅπου ἔδωκε νὰ
φυλάξῃ ἐγκράτειαν ἀπὸ αὐτῆν καὶ β'. διὰ τὸ σκάνδαλον, ὅπου
ἐκ τοιαύτης συνοικῆσεως προξενεῖται εἰς τὸν λαόν, ὡς λέγει
τοῦτο αὐτολεξεῖ ὁ παρῶν Κανὼν.